

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ KATEDRA**

BRIGITA RADVILAVIČIŪTĖ

**FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS
ATSAKOMYBĖS POVEIKIS FINANSINIAMS
REZULTATAMS**
Magistro baigiamasis darbas

**Vadovė
prof. dr. E. Martinaitytė**

VILNIUS, 2013

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ KATEDRA**

**FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS
ATSAKOMYBĖS POVEIKIS FINANSINIAMS
REZULTATAMS**

**Finansų rinkų (specializacija – Verslo nuosavybės ekonomika) magistro
baigiamasis darbas
Studijų programa 621L10009**

**Vadovė
prof. dr. E. Martinaitytė
2013 12**

Recenzentas

**Atliko
VNEmns2-01 gr. stud.
B. Radvilavičiūtė
2013 12**

VILNIUS, 2013

TURINYS

IVADAS.....	6
1. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS TEORIJA.....	8
1.1. Socialinės atsakomybės koncepcijos.....	8
1.2. Socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje.....	17
1.3. Socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryšis.....	27
2. FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS POVEIKIO FINANSINIAMS REZULTATAMS VERTINIMO METODOLOGIJA.....	32
2.1. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo metodika.....	32
2.2. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis.....	36
3. FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS POVEIKIO FINANSINIAMS REZULTATAMS VERTINIMO EMPIRINIS TYRIMAS.....	40
3.1. Finansinių institucijų veiklos analizė.....	40
3.2. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės analizė.....	43
3.3. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimas...45	
3.3.1. Koreliacinė analizė.....	45
3.3.2. Regresinė analizė.....	59
3.3.3. Hipotezės apie determinacijos koeficiento lygybę nuliui tikrinimas.....	60
3.4. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas.....	60
IŠVADOS IR SIŪLYMAI.....	62
LITERATŪRA.....	65
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	71
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	73
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	75
PRIEDAI	77

LENTELĖS

1 lentelė. Socialinės atsakomybės sritys.....	10
2 lentelė. Santykiai tarp suinteresuotųjų šalių ir socialiai atsakingų organizacijų.....	13
3 lentelė. Socialinės atsakomybės teorijų palyginimas.....	14
4 lentelė. Socialinės atsakomybės privalumai.....	15
5 lentelė. Socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų tarpusavio ryšių tyrimų apžvalga.....	29
6 lentelė. Tyrimui atlikti atrinkti kintamieji.....	36
7 lentelė. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos.....	43
8 lentelė. Socialinės atsakomybės taškų suma.....	45
9 lentelė. AB Seb banko koreliacijų matrica.....	46
10 lentelė. AB Finasta banko koreliacijų matrica.....	47
11 lentelė. AB Citadele banko koreliacijų matrica.....	49
12 lentelė. AB Dnb banko koreliacijų matrica.....	51
13 lentelė. AB Šiaulių banko koreliacijų matrica.....	52
14 lentelė. AB Swedbank koreliacijų matrica.....	54
15 lentelė. UAB Medicinos banko koreliacijų matrica.....	56
16 lentelė. Finansinių institucijų koreliacijų matrica.....	58
17 lentelė. Regresinės analizės rezultatai.....	59
18 lentelė. Tyrimo hipotezės.....	62

PAVEIKSLAI

1 pav. Socialinės atsakomybės evoliucija.....	8
2 pav. Socialinės atsakomybės piramidė.....	9
3 pav. Socialinės atsakomybės aspektai.....	12
4 pav. „Trigubos esmės“ modelio elementai.....	14
5 pav. Organizacijos tvarumas, socialinė atsakomybė ir trys „P“.....	15
6 pav. Bankų atliekamos funkcijos.....	17
7 pav. Etiško banko savybės.....	19
8 pav. Socialinės ir ekonominės naudos suderinimas.....	20
9 pav. Esminės elgesio nuostatų kodekse apibrėžiamos sritys.....	22
10 pav. Etikos principai bankininkystėje.....	23
11 pav. Ryšys tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų.....	28
12 pav. Alternatyvūs socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryšio modeliai.....	28
13 pav. Socialinės atsakomybės poveikis ilgalaikiams finansiniams rezultatams.....	30
14 pav. Socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams.....	30
15 pav. Bankų veiklos rodiklių grupavimas.....	34
16 pav. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo konceptualus modelis..	37
17 pav. Finansinių institucijų ROA rodiklis, % (2008-2012 m.).....	41
18 pav. Finansinių institucijų turtas, tūkst. Lt. (2008-2012 m.).....	42
19 pav. Finansinių institucijų finansinio svėro koeficiento rodiklis, % (2008-2012 m.).....	43
20 pav. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklų pasiskirstymas, % (2008-2012 m.).....	44
21 pav. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės svyravimai (2008-2012 m.).....	45

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Socialinės atsakomybės ir etiško elgesio koncepcijos mokslinėje literatūroje ir versle nėra naujos, tačiau dabar jos tampa ypač aktualios, kadangi įvykusi pasaulinė finansų krizė išryškino moralės principų integracijos versle poreikį (Belás, 2012). Socialinė atsakomybė atspindi santykių pasikeitimą tarp organizacijos ir kitų suinteresuotųjų šalių (Tench et.al., 2007). Nepaisant to, kad nėra sutarto vieningo socialinės atsakomybės apibrėžimo (Ramasamy, Yeung, 2009; Reverte, 2009; Salmones et.al., 2005), mokslinėje literatūroje socialinė atsakomybė nagrinėjama įvairiais aspektais. Plačiąja prasme, socialinė atsakomybė gali būti apibrėžta kaip santykis tarp organizacijos, visuomenės (Carroll, 1979, 1991; Mahoney, Thorne, 2005; Tench et.al., 2007) ir aplinkos, įskaitant ir žmogiškųjų išteklių valdymą (Scott, 2007; Shahin, Zairi, 2007).

Finansinės sistemos užima pagrindinį vaidmenį išsivysčiusių šalių ekonomikoje, todėl socialinė atsakomybė yra labai svarbi finansų sektoriuje veikiančioms organizacijoms. Finansų sektorius yra svarbus instrumentas sparčiam ekonomikos augimui ir plėtrai, taip pat ir ilgalaikiam tvariam makroekonominiam stabilumui. Bankai yra pagrindiniai finansų rinkos dalyviai, kurie užima svarbų vaidmenį nacionalinėje ir tarptautinėje ekonomikoje (Icke et.al., 2011), kuri veikia socialinę sistemą (Nimwegen et.al., 2004). Etiško banko tikslas yra siekti ekonominės naudos, kartu derinant ir socialinius tikslus, kurie yra itin svarbūs socialinei ir ekonominei sistemai (San-Jose et.al., 2011; Icke et.al., 2011). Bankai integruoja etikos ir socialinius aspektus per socialinę atsakomybę. Socialinės atsakomybės poveikis organizacijos finansiniams rezultatams yra aktuali šiuolaikinių organizacijų valdymo procesų dalis.

Mokslinė problema ir jos ištyrimo lygis. Mokslinėje literatūroje galima aptikti daug užsienio autorių mokslinių straipsnių, nagrinėjančių socialinės atsakomybės problemas: Carroll (1979;1991;1999), Jamali, Mirshak (2007), Johnová (2011), Mahoney, Thorne (2005), Ramasaly, Yeung (2005), Revathy (2012), Salmones et.al. (2005), Marrewijk (2003), Reverte (2009), Shahin, Zairi (2007), Tench (2007), Penczar (2003), Kakabadse (2005) ir kt. Įvairias aspektais socialinę atsakomybę nagrinėja ir Lietuvos mokslininkai: Astromskienė, Adamovienė (2009), Šimanskienė, Paužuolienė (2007), Juščius (2007), Jasevičienė (2012) ir kt. Mokslinėje literatūroje taip pat gausu mokslinių straipsnių, nagrinėjančių socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams: Griffin, Mahon (1997), Weshah et.al. (2012), Tsoutsoura (2004), Brammer, Millington (2008), Heal (2005), Amole (2012), Simpson, Kohers (2002), Scott (2007) ir kt. Tačiau atlikus mokslinės literatūros analizę, pastebėta, kad mokslinėje literatūroje nėra vieningo sutarimo dėl socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryšio. Taip pat finansinių institucijų socialinė atsakomybė yra mažai ištirta. Taigi šiuo magistro baigiamuoju darbu siekiama praplėsti finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsajų tyrimus, kadangi ankstesnių atliktų tyrimų rezultatai yra prieštaraujantys.

Tyrimo problema galima apibrėžti taip: ar yra esminis ryšys tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų?

Tyrimo objektas. Finansinių institucijų socialinė atsakomybė.

Tyrimo tikslas – įvertinti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio reikšmingumą finansiniams rezultatams.

Tyrimo uždaviniai.

1. Pateikti socialinės atsakomybės teoriją, atskleidžiant socialinės atsakomybės koncepcijų įvairovę ir socialinės atsakomybės ypatumus finansų sektoriuje.
2. Išanalizuoti socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsajų teorinių ir empirinių tyrimų rezultatus.
3. Pateikti socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų vertinimo metodiką ir identifikuoti esminius veiksnius, įtakančius finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšį.
4. Parengti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelį ir empiriškai jį patikrinti.
5. Apibendrinti tyrimo rezultatus bei pateikti darbo išvadas ir siūlymus.

Tyrimo metodai. Užsienio ir Lietuvos autorių mokslinės literatūros analizė, turinio analizė, aprašomoji statistika, matematinės statistikos metodai: koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė.

Darbo struktūra. Teorinėje magistro baigiamojo darbo dalyje apžvelgiamos socialinės atsakomybės koncepcijos, evoliucija, socialinės atsakomybės sritys, privalumai bei atskleidžiami socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje. Teorinėje dalyje taip pat apžvelgti ankstesni tyrimai, atlikti siekiant iširti ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Metodologinėje dalyje yra pagrindžiamas tyrimui pasirinktų metodų tinkamumas, aprašomi tyrimui atlikti atrinkti rodikliai, parengtas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis. Praktinėje magistro baigiamojo darbo dalyje yra atlikta finansinių institucijų veiklos analizė, socialinės atsakomybės analizė bei atlikta koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė, kuri atskleidė finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams.

Tyrimo apribojimai. Finansinių institucijų atskleidžiamos informacijos nepakankamumas, socialinės atsakomybės matavimo sudėtingumas, nedidelė empirinio tyrimo imtis dėl duomenų bazės ribotumo (mažina tyrimo rezultatų patikimumą, reikalauja tęsti pradėtą tyrimą).

Tyrimo naujumas ir reikšmingumas. Magistro baigiamajame darbe yra susisteminta socialinės atsakomybės teorija, pagal pasirinktą metodiką parengtas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės sritis mažai iširta, o Lietuvos autorių publikacijų bei tyrimų šia tema nepakanka. Atliktas tyrimas padeda užpildyti šią spragą.

1. SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS TEORIJA

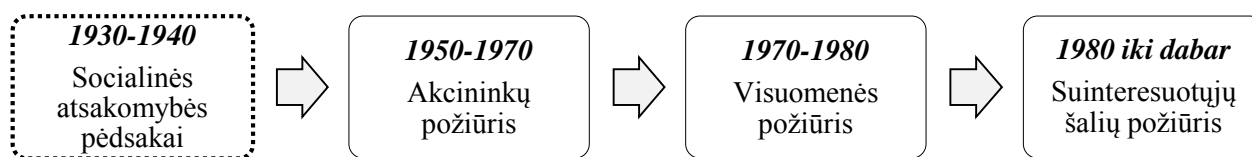
1.1. Socialinės atsakomybės koncepcijos

Socialinės atsakomybės koncepcijos pradėtos plėtoti 20 amžiaus antrojoje pusėje. Pirmuosius socialinės atsakomybės pėdsakus galima aptikti jau 1930 - 1940 metais, o 1950 metais socialinė atsakomybė jau buvo plačiai nagrinėjama mokslininkų darbuose. 1953 metais, Bowen (1953) parašė žymiąją knygą „Verslininkų socialinė atsakomybė“ (angl. „*Social Responsibilities of the Businessman*“).

Marrewijk (2003) teigimu, socialinės atsakomybės evoliuciją galima suskirstyti į tris etapus, pradedant nuo 1950 metų ir baigiant šiuo metu vyraujančia socialinės atsakomybės koncepcija. Pirmasis etapas prasidėjo 1950 metų pradžioje, kai socialinė atsakomybė buvo vertinama tik iš akcininkų perspektyvos. Vyravo nuomonė, kad verslininkų pagrindinis tikslas yra uždirbti pelną tik organizacijos akcininkams. Vienas pirmųjų šio požiūrio šalininkų yra M. Friedmanas. Jis rašė, kad pelningumas yra pagrindinis socialinės atsakomybės veiksnys, jei jis gaunamas veikiant etiškai ir neprieštaraujant įstatymams (Kakabadse et.al., 2005).

1970 metais pereita prie visuomenės požiūrio. Perėjimas įvyko tuomet, kai Ekonominės plėtros komitetas apibrėžė socialinę atsakomybę „Trimis koncentriniais apskritimais“. Vidinis apskritimas apima pagrindines atsakomybes, pavyzdžiui, produktų, darbo vietų ir ekonomikos augimą. Tarpinis ratas apima jautresnes atsakomybes, pavyzdžiui, aplinkosaugos problemas, darbuotojų įdarbinimą, santykius su darbuotojais ir vartotojų lūkesčius. Išorinis apskritimas apima atsakomybes, susijusias su aktyvesne veikla bei socialinės aplinkos gerinimu, pavyzdžiui, skurdo mažinimu (Caroll, 1999). Kitaip tariant, socialinė atsakomybė apibrėžta kaip įsipareigojimas visuomenei, kurioje organizacija veikia.

Galutinis perėjimas įvyko 1980 metais, kai socialinė atsakomybė pradėta vertinti iš suinteresuotųjų šalių perspektyvos. Socialinės atsakomybės įsipareigojimas šiandien yra glaudžiai susijęs su organizacijos pagrindine veikla ir suinteresuotosiomis šalimis. Socialinės atsakomybės evoliucija pavaizduota paveiksle (žr. 1 pav).

1 pav. Socialinės atsakomybės evoliucija

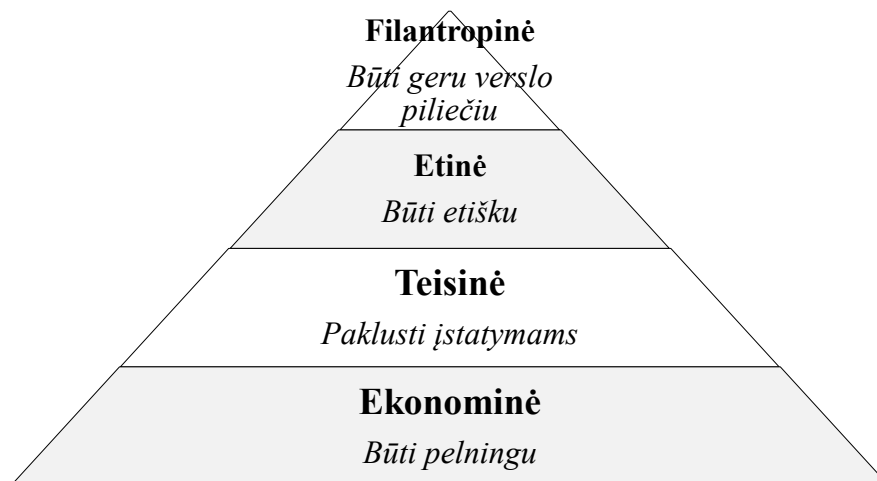
Šaltinis: sudaryta pagal Marrewijk, 2003

Socialinės atsakomybės koncepcijos įgijo naują atgarsį pasaulinėje ekonomikoje. Pastaraisiais metais išaugusį susidomėjimą socialine atsakomybe lėmė globalizacija ir tarptautinė prekyba, kuri įtakojo didesnį verslo skaidrumo ir pilietiškumo poreikį (Jamali, Mirshak, 2007).

Mokslinėje literatūroje, nevyriausybiinių ir valstybinių organizacijų dokumentuose yra pateikiami skirtingi socialinės atsakomybės apibrėžimai. Europos bendrijų komisijos apibrėžime teigiama, kad socialinė atsakomybė tai verslininkų savanoriškas socialinių ir aplinkosauginių klausimų įtraukimas į savo organizacijų veiklą ir į santykius su suinteresuotosiomis šalimis (Europos bendrijų komisija, 2006). Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija socialinę atsakomybę apibrėžia kaip organizacijų politiką ir praktiką, kai organizacijos į savo veiklos vidinius ir išorinius procesus savanoriškai integruoja aplinkosaugos, socialinius ir skaidraus verslo principus. Organizacijos tai atlieka laikydamasis įstatymų, sutartų elgsenos normų ir tarptautinių susitarimų.

Socialinė atsakomybė atspindi santykių pasikeitimą tarp organizacijos ir kitų suinteresuotųjų šalių (Tench et.al., 2007). Plačiąja prasme, socialinė atsakomybė gali būti apibrėžta kaip santykis tarp organizacijos, visuomenės (Carroll, 1979, 1991; Mahoney, Thorne, 2005; Tench et.al., 2007) ir aplinkos, įskaitant ir žmoniškųjų išteklių valdymą (Scott, 2007; Shahin, Zairi, 2007).

Carroll (1991) išskyrė keturias socialinės atsakomybės rūšis, kurios apima bendrą socialinę atsakomybę: etinė, filantropinė, teisinė ir ekonominė atsakomybė (žr. 2 pav).

2 pav. Socialinės atsakomybės piramidė

Šaltinis: Carroll, 1991

Šios keturios bendros socialinės atsakomybės rūšys yra pavaizduotos piramidės principu: piramidės viršuje yra filantropinė ir etinė atsakomybės, kurios socialiniu požiūriu yra neprivalomos, tačiau pageidautinos. Ekonominė ir teisinė atsakomybės yra piramidės apačioje, kurios yra privalomos organizacijoms.

- **Ekonominė atsakomybė.** Anksčiau vyravo požiūris, kad organizacijos yra ekonominiai subjektai, kurie buvo sukurti tam, kad prekėmis ir paslaugomis aprūpintų visuomenės narius.

Pagrindinis organizacijų motyvas buvo gauti pelną, kuris yra kiekvieno pelno siekiančio vieneto fundamentalus uždavinys. Tam tikru aspektu, pelno gavimo idėja perėjo į pelno maksimizavimą.

- **Teisinė atsakomybė.** Iš verslo organizacijų tikimasi, kad jos siekdamos savo ekonominio tikslo laikytųsi taisyklių ir įstatymų. Taigi visuomenė nustatė tokią ekonominę sistemą, kuri leistų verslui veikti ne tik dėl pelno motyvo.
- **Etinė atsakomybė.** Etinė atsakomybė apima tokius standartus, lūkesčius ir normas, kurios atskleidžia visuomenės, vartotojų, darbuotojų ir akcininkų susirūpinimą moralinėmis teisėmis. Etinė atsakomybė - tai organizacijų įsipareigojimas veikti remiantis dorumo, teisingumo, sąžiningumo principais ir išvengti arba minimizuoti žalą suinteresuotosioms grupėms.
- **Filantropinė atsakomybė.** Filantropija apima visuomenės lūkesčius: organizacijos indėlį į bendruomenės gyvenimą, gyvenimo kokybės gerinimą bei gerovės didinimą. Tačiau kaip teigia autorius, filantropinė socialinė atsakomybė organizacijoje turi būti vykdoma tik tuomet, kai ekonominiai, teisiniai ir etiniai įsipareigojimai bus visapusiškai patenkinti.

Apibendrinus, kiekviena organizacija siekdama tapti socialiai atsakinga, turėtų stengtis būti pelninga, paklusti įstatymams, būti etiška ir geru verslo piliečiu.

Nepaisant to, kad nėra sutarto vieningo socialinės atsakomybės apibrėžimo (Ramasamy, Yeung, 2009; Reverte, 2009; Salmones et.al., 2005), mokslinėje literatūroje socialinė atsakomybė nagrinėjama įvairiais aspektais ir yra išskiriamos įvairios socialinės atsakomybės sritys. 1 lentelėje susistemintos autorių darbuose išskiriamos socialinės atsakomybės sritys (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Socialinės atsakomybės sritys

Autorius, metai	Socialinės atsakomybės sritys
Revathy, 2012	Santykiai su suinteresuotosiomis šalimis; Santykiai su darbuotojais; Santykiai su klientais; Santykiai su verslo partneriais; Santykiai su Vyriausybe ir bendruomenėmis.
Johnová, 2011	Etika; Santykiai su klientais; Santykiai su darbuotojais; Suinteresuotųjų šalių įtraukimas; Aplinkos apsauga; Bendruomenės parama.
Šimanskienė, Paužuolienė, 2010	Rinka; Darbo vieta; Aplinkosauga; Visuomenė.
Astromskienė, Adamonienė, 2009	Verslo praktika; Žmogiškųjų išteklių vadyba; Sveikatos apsauga; Aplinkosauga; Darbo santykiai; Socialinis dialogas.

Autorius, metai	Socialinės atsakomybės sritys
Carroll, 1979	Vartotojiškumas; Aplinka; Diskriminacija; Produktų saugumas; Darbuotojų sauga; Investuotojai.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Taigi apibendrinus, mokslinėje literatūroje dominuoja šios socialinės atsakomybės sritys: *aplinkosauga, santykiai su darbuotojais, santykiai su suinteresuotosiomis šalimis* bei *visuomenė*.

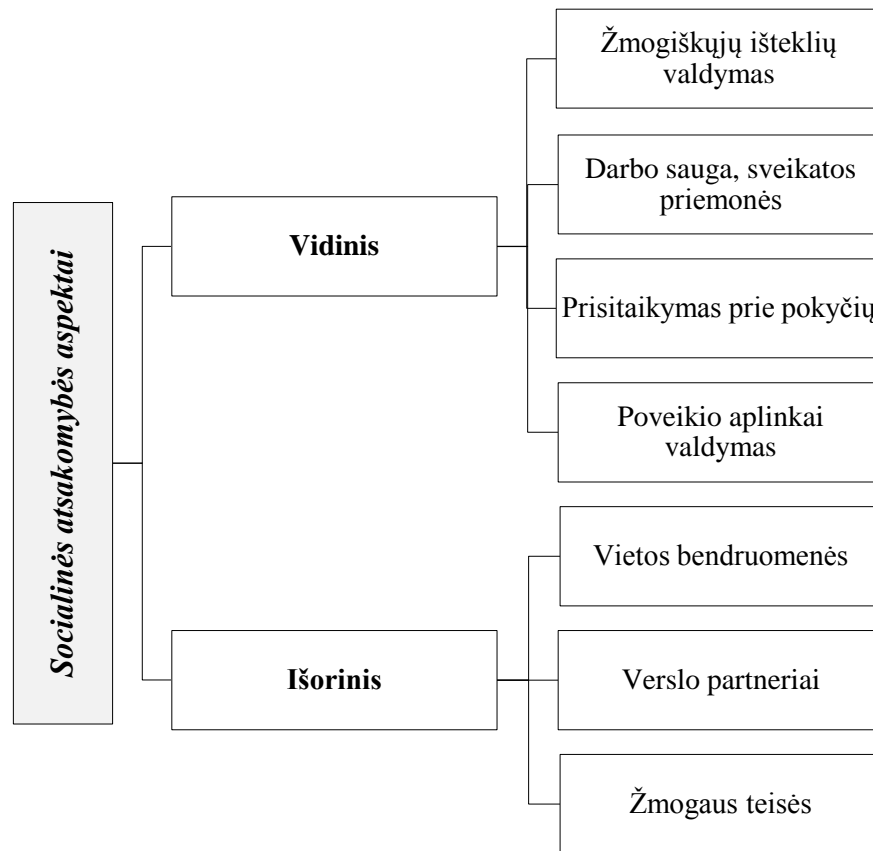
Tarptautinė standartizacijos organizacija 2010 m. lapkričio 1 d. išleido socialinės atsakomybės gairių standartą ISO 26000:2010. Tai gairių, rekomendacijų, bet ne reikalavimų standartas. ISO 26000:2010 standarte išskiriamos šios socialinės atsakomybės sritys: etiškas verslas, organizacijos valdymas, santykis su vartotojais, aplinkos apsauga, darbdavystės praktika, bendruomenės įtraukimas, žmogaus teisės. Standartas apibrėžia tokius socialinės atsakomybės principus (ISO Focus+, 2011):

- Atskaitomybė (už poveikį visuomenei, ekonomikai ir aplinkai);
- Skaidrumas (sprendimų ir veiklos, kuri daro poveikį visuomenei ir aplinkai);
- Etiškas (padorus) elgesys;
- Gerbti (įsiklausyti ir reaguoti) į suinteresuotųjų šalių interesus;
- Gerbti įstatymų viršenybę;
- Laikytis tarptautinių elgesio normų;
- Gerbti žmogaus teises (pripažinti jų svarbą ir visuotinumą).

Revathy (2012) išskiria du pagrindinius socialinės atsakomybės aspektus: **vidinį aspektą** (susijęs su organizacijos vidaus praktika) ir **išorinį aspektą** (įtraukiantį išorės suinteresuotąsias šalis) (žr. 3 pav.). Vidinis aspektas apima žmogiškųjų išteklių valdymą, darbo saugą, sveikatos priemones, prisitaikymą prie pokyčių, poveikio aplinkai valdymą. Išorinis aspektas apima vietos bendruomenės, verslo partnerius bei žmogaus teises.

- **Žmogiškųjų išteklių valdymas.** Socialinė atsakomybė gali būti sėkmingai įgyvendinta per organizacijos darbo jėgą. Vidinis socialinės atsakomybės aspektas apima tokius elementus kaip darbuotojų mokymosi visą gyvenimą aplinka, darbuotojų įgalinimas, geresnis informacijos srautas, geresnė pusiausvyra tarp darbo, šeimos ir laisvalaikio, diversifikuota darbo jėga, pelno pasidalijimas, darbo vietos saugumas. Jeigu organizacijos į savo įdarbinimo politiką įtrauktų žmonių iš etninių mažumų, vyresnio amžiaus darbuotojų, moterų ir ilgą laiką nedirbusių žmonių įdarbinimą, tai būtų didelis žingsnis siekiant įtraukti socialinės atsakomybės praktiką į žmogiškųjų išteklių valdymą.
- **Darbo sauga, sveikatos priemonės.** Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės turi tiesioginį poveikį darbo jėgos produktyvumui. Nors teisinės priemonės yra taikomos daugelyje šalių ir organizacijos laikosi standartų siekiant užtikrinti darbuotojų saugą ir nekenkti sveikatai, tačiau pastarųjų metų tendencijos parodė, kad organizacijos vis tik turėtų

skirti didesnę dėmesį darbo saugai ir sveikatai. Organizacijos ne tik turi išlaikyti aukštą saugos lygį savo patalpose, bet ir užtikrinti, kad jų tiekėjai ir kitos susijusios šalys vadovautųsi šiuo principu.

3 pav. Socialinės atsakomybės aspektai

Šaltinis: sudaryta pagal Revathy, 2012

- **Prisitaikymas prie pokyčių.** Pastaruoju metu pasaulyje plačiai paplitę organizacijų susijungimai ir nauji įsigijimai verslo plėtrai. Restruktūrizavimas socialiai atsakingu būdu reiškia pusiausvyrą ir atsižvelgimą į visų interesus. Organizacijų restruktūrizavimas turi būti gerai parengtas, nustatant galimas rizikas, apskaičiuojant tiesiogines ir netiesiogines išlaidas, susijusias su alternatyviomis strategijomis ir politikomis, bei turi būti vertinamos visos alternatyvos, kurios padėtų sumažinti žmonių atleidimo poreikį iš darbo.
- **Poveikio aplinkai valdymas.** Išteklių panaudojimo optimizavimas ir aplinkai žalingų nuotekų sumažinimas gali sumažinti organizacijos daromą žalą aplinkai. Tai taip pat organizacijoms leis sumažinti taršos išlaidas.
- **Vietos bendruomenės.** Santykių su vietos bendruomene plėtojimas ir tuo pačiu socialinio kapitalo kaupimas yra ypač svarbus nevietinėms organizacijoms. Šie santykiai vis dažniau vystomi tarptautinėse organizacijose, kurios remia jų dukterines įmones šioms integruojantis į įvairias rinkas. Santykių su vietos bendruomenėmis puoselėjimas gali organizacijoms

padėti įgyti strateginį pranašumą naujose rinkose, o tai yra labai naudinga dėl pigesnės darbo jėgos prieinamumo.

- **Verslo partneriai.** Ilgalaikių etiškų santykių su tiekėjais, klientais (ir retais atvejais net su konkurentais) vystymas organizacijoms leidžia geriau patenkinti klientų lūkesčius. Organizacijos turėtų suprasti, kad jų socialinė atsakomybė bus vertinama atsižvelgiant į jų partnerių ir tiekėjų praktiką visoje tiekimo grandinėje.
- **Žmogaus teisės.** Organizacijos, veikiančios šalyse, kur žmogaus teisės yra nuolat pažeidžiamos, gali susidurti su pilietiniu nestabilumu ir korupcija. Tai apsunkina organizacijos santykius su valdžios pareigūnais, darbuotojais, vietos bendruomenėmis ir akcininkais. Organizacijos yra tiesiogiai atsakingos už žmogaus teisių apsaugą savo veikloje užtikrinimą.

Penczar et.al. (2003) apibrėžia santykius tarp suinteresuotųjų šalių ir socialiai atsakingų organizacijų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Santykiai tarp suinteresuotųjų šalių ir socialiai atsakingų organizacijų

Suinteresuotoji šalis	Taikymo sritis
Akcininkai ir sąvininkai	Misijos apibrėžimas, apimantis nefinansinius tikslus; Socialiai atsakingos praktikos ataskaitų rengimas akcininkams.
Darbuotojai	Darbuotojų įtraukimas; Palankių darbo sąlygų darbuotojams garantijos; Geresnis bendravimas tarp darbuotojų ir vadovų; Pagalba derinant darbą, šeimyninį gyvenimą ir intelektualinį išsivystymą.
Klientai	Saugumo ir aplinkos apsaugos aspektai, sietini su organizacijos gaminamais produktais ir teikiamomis paslaugomis; Reagavimas į klientų skundus.
Aplinka	Organizacijos sukeliama neigiamo poveikio aplinkai sumažinimas; Viso produkto gyvavimo ciklo analizė.
Vietos bendruomenė	Labdaros veiksmai ir bendruomenės poreikiai; Partnerystė su socialinėmis organizacijomis; Vietos įpročiai ir kultūra.
Tiekėjai	Nebendradarbiavimas su organizacijomis, kurios savo veikloje vykdo neteisėtus veiksmus; Socialinės atsakomybės praktikos patikrinimas visoje tiekimo grandinėje; Atsakas į tiekėjų pastabas ir pasiūlymus.

Šaltinis: Penczar et.al., 2003

Apibendrinus, socialiai atsakingos organizacijos turi ne tik atsižvelgti į klientus, bet ir į kitas suinteresuotąsias šalis: akcininkus ir sąvininkus, darbuotojus, aplinką, vietos bendruomenę ir tiekėjus.

Juščius (2007) susistemino pagrindines atitinkamu laikotarpiu vyravusias socialinės atsakomybės teorijas (žr. 3 lentelę). Teorijų, siejamų su socialine atsakomybe, pradedininkė galima laikyti agentavimo teoriją, kurią septintajame dešimtmetyje išplėtojo Nobelio premijos laureatas M. Friedmanas. Pagrindinė šios teorijos idėja ta, kad socialinė atsakomybė yra organizacijos išteklių

švaistymas. Agentavimo teorijos šalininkai teigė, jog lėšos, kurios išleidžiamos socialinei atsakomybei, gali būti daug naudingiau panaudojamos pridėtinei vertei kurti arba grąžinamos organizacijos akcininkams (Friedman, 1970).

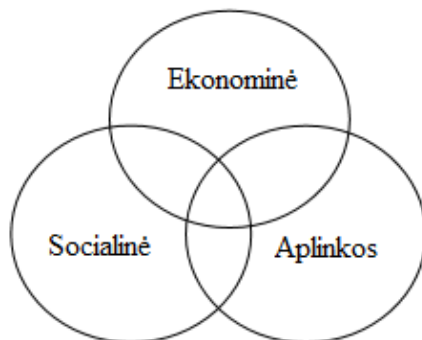
3 lentelė. Socialinės atsakomybės teorijų palyginimas

Teorijos pavadinimas	Požiūris į ISA	ISA svarbos laipsnis	Požiūris į ISA kaštus	ISA tikslai	ISA motyvai	Pagrindiniai argumentai
Agentavimo teorija	Kategoriškai neigiamas	Nesvarbi	Įmonės išteklių švaistymas	Už verslo interesų ribų	Ne ekonominiai	Versle turi būti paisoma tik akcininkų interesų
Suinteresuotųjų grupių teorija	Teigiamas	Būtina	Pateisinami ilgu laikotarpiu	Pašalinti arba sumažinti suinteresuotųjų grupių pasipriešinimą	Veiklos veiksmingumo didinimas	Ilgą laikotarpį turi teigiamą įtaką įmonių finansiniams rezultatams
Atsakingo valdymo teorija	Teigiamas	Labai svarbi	Neišvengiami	Socialiniai-etiiniai	Moraliniai	Vadovai privalo elgtis moraliai neatsižvelgdami į finansinę naudą
Transakcijos kaštų teorija	Sąlygiškai teigiamas	Abejotina	Tik iš dalies patcisinami	Socialiniai, tiesiogiai nesusiję su verslo tikslais	Tik iš dalies gali būti ekonominiai	Griauna privačios nuosavybės teises, skatina tikrosios verslo atsakomybės croziją
Išteklių teorija	Labai teigiamas	Svarba didėja	Būtinai	Ekonominių ir socialinių tikslų derinimas	Darni raida	Koreliacija tarp ISA kaštų ir ilgalaikio įmonės ekonominio efektyvumo

Šaltinis: Juščius, 2007

Taigi agentavimo teorijos požiūris į socialinę atsakomybę yra neigiamas, kai tuo tarpu išteklių teorijos požiūris yra labai teigiamas. Suinteresuotųjų grupių ir atsakingo valdymo teorijų požiūris į socialinę atsakomybę yra teigiamas, kai tuo tarpu transakcijos kaštų teorijos yra tik sąlygiškai teigiamas.

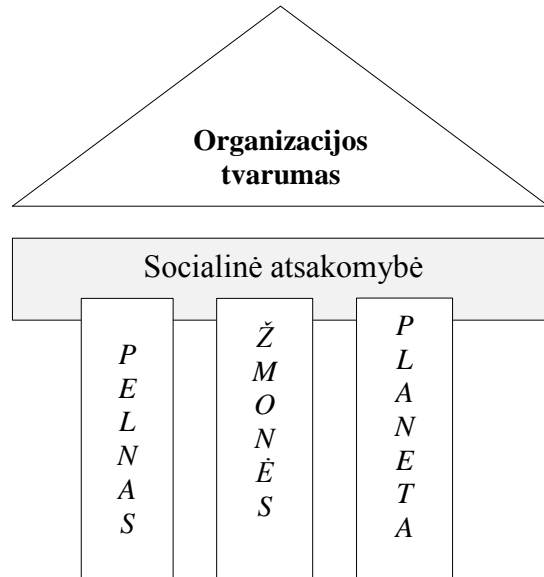
Socialinė atsakomybė mokslinėje literatūroje dažnai siejama su tvarumo koncepcija. Elkington (1997) sukūrė „Trigubos esmės“ (angl. *the Triple Bottom Line*) modelį (žr. 4 pav.).

4 pav. „Trigubos esmės“ modelio elementai

Šaltinis: Elkington, 1999

Autorius tvarumą išskirstė į tris sferas: ekonominę, socialinę ir aplinkos (Elkington, 1999). Mokslinėje literatūroje šis modelis yra tapatinamas su trijų „P“ modelių, kurių sukūrė Marrewijk (2003). Autorius vaizduoja trijų „P“: pelno, žmonių ir planetos (angl. *Profit-People-Planet*), socialinės atsakomybės ir organizacijos tvarumo ryšį (žr. 5 pav).

5 pav. **Organizacijos tvarumas, socialinė atsakomybė ir trys „P“¹**

Šaltinis: Marrewijk, 2003

Marrewijk (2003) teigia, kad organizacijos tvarumas yra pagrindinis tikslas, atitinkantis šiandienos poreikius ir nekeliantis pavojaus ateities kartų galimybėms. Be to, autorius teigia, kad socialinė atsakomybė yra tarpinis etapas, kuriame organizacijos siekia subalansuoti tris "P". Mokslinėje literatūroje pastebėti mokslininkų prieštaravimai. Norman, MacDonald (2004) kritiškai vertina šį modelį ir teigia, kad jis yra nenaudingas diskusijų apie socialinę atsakomybę papildymas.

Atlikus mokslinės literatūros analizę pastebėta, kad autoriai atlieka tiek teorinius, tiek empirinius tyrimus, kuriuose nagrinėjami socialinės atsakomybės privalumai. Socialinės atsakomybės privalumai susisteminti ir pateikti 4 lentelėje (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Socialinės atsakomybės privalumai

Tyrimo rūšis	Autorius, metai	Socialinės atsakomybės teikiama nauda
Teorinis	Schaltegger, Burritt (2005)	Rizikos valdymas, sąnaudų mažinimas, diferenciacija, akcininkų nuosavybės vertės padidėjimas, geresnė reputacija ir didesnė prekės ženklo vertė, licencijos išlaikymas.
Teorinis su konkrečiais pavyzdžiais	Heal (2005)	Rizikos valdymas, našumas, geresni santykiai su reguliavimo institucijomis, geresnis įmonės įvaizdis, didesnis darbuotojų produktyvumas, kapitalo išlaidų sumažėjimas.

¹ Angl. Profit-People-Planet

Tyrimo rūšis	Autorius, metai	Socialinės atsakomybės teikiama nauda
Atvejo analizė	Kong et al. (2002)	Rinkos plėtra, sąnaudų mažinimas, rinkos dalies apsauga, ilgalaikis išlikimas.
Atvejo analizė	Rondinelli, London (2002)	Efektyvumas ir sąnaudų mažinimas, didesnis konkurencingumas, išteklių išsaugojimas, geresnis įvaizdis, produktų plėtra.
Kiekybinis (ir kokybinis) empirinis tyrimas	Epstein, Roy (2001)	Neigiamų atsiliepimų spaudoje išvengimas, darbuotojų motyvacija, geresnis įvaizdis ir reputacija, geresni santykiai su reguliavimo institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis, didesnis efektyvumas ir sąnaudų sumažinimas, lengvesnė prieiga prie kapitalo, padidėjusi rinkos dalis.
Teorinis	Schaltegger, Figge (2000)	Efektyvumas, diferenciacija, mokestinės lengvatos, finansavimo privalumai, rizikos mažinimas.
Kiekybinis empirinis	Turban, Greening (1997)	Padidėjęs organizacijos patrauklumas potencialiems darbuotojams.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apibendrinant, galima išskirti penkis esminius socialinės atsakomybės privalumus: geresnė organizacijos reputacija ir įvaizdis, darbuotojų įdarbinimas, išlaikymas ir motyvacija, kaštų sumažinimas, pajamų padidėjimas per didesnius pardavimus ir rinkos dalį, rizikos, susijusios su socialine atsakomybe, sumažinimas ir valdymas.

Kita vertus, Hopkins, Cowe (2003) teigia, kad socialinė atsakomybė, kalbant apie santykius su suinteresuotomis šalimis, visų pirma reikalauja daug papildomų kaštų:

- **Direktoriai.** Daugiau susitikimų ir pasitarimų;
- **Akcininkai.** Padidėję kaštai ataskaitoms ir skaidrumui;
- **Vadovai.** Daugiau mokymų apie etiką, tikslinės grupės posėdžiai ir ataskaitos;
- **Darbuotojai.** Darbuotojų įtraukimas į etikos mokymus, didesnė vidinė komunikacija, didesnės pastangos darbo santykiams, būtinybė vykdyti žmogaus teisių politiką;
- **Klientai.** Produktų ar paslaugų kaina gali padidėti trumpuoju laikotarpiu;
- **Tiekėjai.** Sąnaudų kaina gali padidėti trumpuoju laikotarpiu;
- **Bendruomenė.** Reikalauja nuolatinės sąveikos su bendruomene, būtinybė teikti socialinės atsakomybės ataskaitas, reikalauja stebėti vidaus veiklą, būtinybė vykdyti žmogaus teisių politiką.
- **Vyriausybė.** Prisitaikymas prie naujų taisyklių gali pareikalauti didesnių kaštų.
- **Aplinka.** Investicijos į žalos aplinkai prevenciją.

Apibendrinus, socialinės atsakomybės koncepcija mokslinėje literatūroje yra apibrėžiama skirtingai, o požiūris į socialinę atsakomybę keitėsi palaipsniui. Ankstesnėje socialinės atsakomybės teorijoje socialinė atsakomybė buvo vertinama tik iš akcininkų perspektyvos, kai tuo tarpu dabartinėje

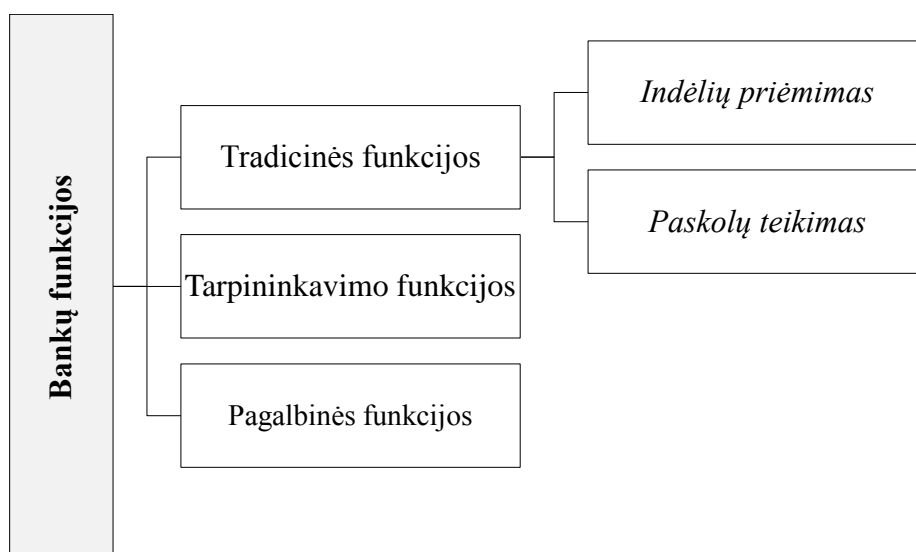
socialinės atsakomybės teorijoje socialinės atsakomybės įsipareigojimas yra glaudžiai susijęs su organizacijos pagrindine veikla ir suinteresuotosiomis šalimis. Autoriai išskiria vidinį ir išorinį socialinės atsakomybės aspektą. Vidinis aspektas yra susijęs su organizacijos vidaus praktika, kai tuo tarpu išorinis aspektas įtraukia išorės suinteresuotąsias šalis. Socialinė atsakomybė – tai savanoriški teisiniai, etiniai, filantropiniai bei ekonominiai santykiai tarp verslo organizacijos ir visuomenės. Kiekviena socialiai atsakinga organizacija turi jausti atsakomybę už kiekvieną veiklą, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai paveikia žmones, bendruomenę ir aplinką. Socialinė atsakomybė yra ypatingai svarbi finansines paslaugas teikiančioms institucijoms, todėl toliau bus išryškunami socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje.

1.2. Socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje

Finansinės institucijos – tai organizacijos, kurios rūpinasi pinigiais reikalais. Yra išskiriamos trys finansinių institucijų grupės:

- **Depozitinės institucijos**, kurios priima, saugo bei skolina pinigus (pavyzdžiui, bankai).
- **Nedepozitinės institucijos**, kaip, pavyzdžiui, draudimo kompanijos, pensijų ir kiti fondai.
- **Investicijų tarpininkai**, kurie užsiima vertybiniais popieriais, tarpininkauja juos perkant ar parduodant (pavyzdžiui, brokeriai, investiciniai bankai ir t.t.).

Finansinė institucija yra tarsi tarpininkas tarp to kuriam reikia pasiskolinti ir to, kuris gali suteikti pinigų. Šios institucijos palengvina mainus ekonomikoje. Norint analizuoti socialinę atsakomybę finansų sektoriuje, pirmiausia reikia suprasti, kokias funkcijas atlieka pagrindiniai finansų rinkos dalyviai, t.y. bankai (žr. 6 pav).

6 pav. Bankų atliekamos funkcijos

Šaltinis: sudaryta pagal Goyal1, Joshi, 2011

- *Indėlių priėmimas*: terminuotieji indėliai, einamoji sąskaita, taupomoji sąskaita, indėlių sąskaita, kitos sąskaitos.
- *Paskolų teikimas*: piniginis kreditas, paskolos ir avansai, perviršis, vekselių diskontavimas ir kt.
- *Tarpininkavimo funkcijos*: čekiai, vekseliai, akredityvai, klientų apmokėjimų gavimas, mokėjimų klientų vardu atlikimas, pinigų pervedimai, vertybinių popierių, akcijų pirkimas - pardavimas, valdytojo, patikėtinio ir vykdytojo funkcija, apdraudimo funkcijos, kitos funkcijos.
- *Pagalbinės funkcijos*: turto apsauga, finansų patarėjas, informacijos skleidimas, paskolų apsauga, asmeniniai kreditai, valstybės skolos administravimas, akcijų rinkos funkcija, valiutų valdymas ir kitos funkcijos.

Apžvelgus bankų atliekamas funkcijas galima teigti, kad bankų paslaugos yra būtinos ir tampa visuomenės veiklos dalimi. Finansinės institucijos yra susijusios su daugeliu žmonių, todėl finansinių institucijų socialinė atsakomybė turėtų būti daug didesnė nei kitų organizacijų. Finansų įstaigų, ypač bankų, veiklos rezultatai yra vertinami ne tik ekonominiu, teisiniu, bet ir etikos požiūriu. Bankininkystės versle egzistuoja santykiai su klientais, darbuotojais, verslo partneriais, valstybe. Šie santykiai yra grindžiami tarpusavio pasitikėjimu (Jasevičienė, 2012:2).

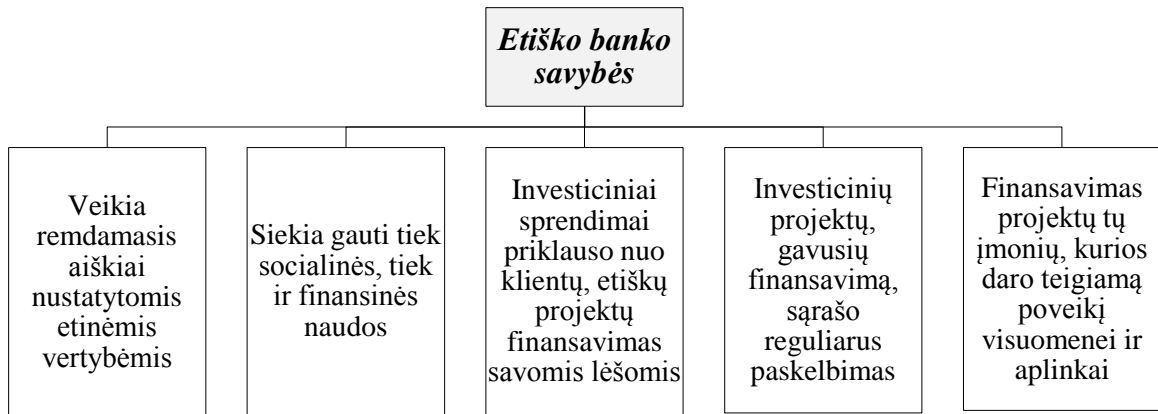
Pastaraisiais metais mokslinėje literatūroje pastebima vis daugiau empirinių tyrimų, nagrinėjančių socialinę atsakomybę finansų sektoriuje. Trotta et.al. (2011) išskiria tokias keturias šių tyrimų kategorijas:

1. Lemiantys veiksniai ir sąlygos plėtoti socialinės atsakomybės strategijas bankuose (Calabrese, Lancioni, 2008; Chih et al., 2010);
2. Ryšis tarp socialinės veiklos ir finansinių rezultatų (Simpson and Kohers, 2002; Vitaliano, Stella, 2006, Scholtens and Dam, 2007; Callado-Muñoz, Utrero- Gonzalez, 2009; Chih et al., 2010);
3. Socialinės atsakomybės politikos poveikis suinteresuotųjų šalių santykiams (Zappi, 2007), rinkodarai (Ogrizek, 2002) ir kainodaros politikai banke (Goss, Roberts, 2011; Matute-Vallejo et al., 2011);
4. Socialinės apskaitos ir atskaitomybės įrankiai ir metodai, analizuojami atsižvelgiant į kokybinį – kiekybinį profilį (Peterson, Hermans, 2004; Coupland, 2006; Adelopo, Moure, 2010) ir į sparčiai augančią ekonomiką (Achua, 2008; Khan et al., 2009; Khan, 2010).

Atlikus mokslinės literatūros analizę pastebėta, kad socialiai atsakingo banko koncepcija yra tapatinama su **etiško banko** ar **etiškos bankininkystės** koncepcijomis. Įvairūs autoriai etišką bankininkystę taip pat apibrėžia skirtingai. San-Jose et.al. (2009) etišką bankininkystę apibrėžia remiantis šiomis charakteristikomis: socialiniu ir ekonominiu pelningumu. Abu aspektai yra būtini:

socialinis aspektas užtikrina banko etiškumą, ekonominis pelningumas užtikrina banko ekonominį tvarumą. Socialinis pelningumas gali būti apibrėžiamas kaip ekonominės veiklos su pridėtine socialine veikla finansavimas (turto paskirstymas) ir spekuliacinių investicinių projektų arba atitinkančių neigiamus kriterijus išvengimas.

Barbu, Boitan (2009) apibrėžė esmines etiško banko savybes (žr. 7 pav.).

7 pav. **Etiško banko savybės**

Šaltinis: sudaryta pagal Barbu, Boitan, 2009

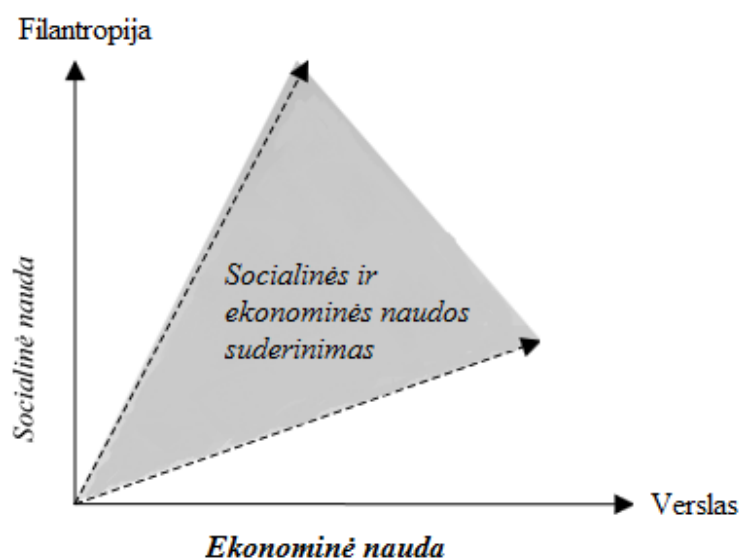
Tuo tarpu Cowton (2002) išskyrė tris etiškos bankininkystės aspektus: sąžiningumas, atsakomybė ir bendrumas. Sąžiningumas yra labai svarbus bankininkystėje, nes jis padeda kurti pasitikėjimą, kuris yra gyvybiškai svarbus finansų sistemos klestėjimui. Indėlininkai turi pasitikėti bankais, kitaip jie neskolintų pinigų. Atsakingas skolinimas, visų pirma, yra susijęs su finansinės atskirties išvengimu. Bendrumas reiškia didesnę artumą tarp indėlininko ir paskolos gavėjo, lyginant su tradicine bankininkyste.

Goyal, Joshi (2011) socialiai atsakingą banką apibrėžia kaip „banką su sąžine“. Socialiai atsakingos finansinės institucijos investuoja į bendruomenę, suteikia papildomas galimybes nepalankioje padėtyje, remia socialines, aplinkosaugos ir etikos veiklas. Autoriai taip pat išskyrė esminį skirtumą tarp **tradicinės** finansinės institucijos ir **socialiai atsakingos** finansinės institucijos:

- Ne socialiai atsakingos institucijos dažniausiai orientuojasi tik į pelno maksimizavimą, kai tuo tarpu socialinė bankininkystė įgyvendina anksčiau aptartą trijų „P“ principą.
- Socialiai atsakingoms finansinėms institucijoms taip pat rūpi pelnas, bet joms taip pat svarbi ir žmonių bei aplinkos gerovė. Laikydamosis trijų „P“ principo socialiai atsakingos finansinės institucijos nusprendžia, kam skolinti pinigus ir koku tikslu. Tai reiškia, kad socialiai atsakingi bankai atsižvelgia į socialinį ir ekonominį tvarumą priimant finansinius sprendimus.

Porter, Kramer (2002) ir Goyal, Joshi (2011) požiūriai sutampa. Porter, Kramer (2002) teigia, kad nuomonė, jog socialiniai ir ekonominiai tikslai yra atskirti, yra klaidinga. Autoriai mano, kad organizacijos gali naudoti filantropines pastangas siekiant ekonominės naudos.

Socialinės ir ekonominės naudos suderinimo schema pavaizduota paveiksle (žr. 8 pav).

8 pav. **Socialinės ir ekonominės naudos suderinimas**

Šaltinis: Porter, Kramer, 2002

San-Jose, Retolaza (2008) išskiria net keturis skirtumus tarp socialiai atsakingo ir tradicinio banko:

- Skaidrumas;
- Dalyvavimas investicinių sprendimų priėmime;
- Lėšų paskirstymas. Etiška bankininkystė suteikia kreditus įmonėms, kurios turi teigiamą poveikį visuomenei ir aplinkai.
- Socialinės atskirties išvengimas. Etiški bankai turi skolinti teisingai. Jei bankų skolinimo politika yra be reikalo ribojanti, tai gali neigiamai paveikti tam tikras grupes, kurios dėl nepalankių sąlygų negali gauti finansavimo. Tai gali užkirsti kelią šioms organizacijoms, darančioms teigiamą poveikį visuomenei.

Yeung (2011) apibrėžia pagrindinius socialinės atsakomybės elementus bankiniame sektoriuje: finansinių paslaugų sudėtingumo suvokimas, rizikos valdymas, etikos banko veikloje stiprinimas, strategijos įgyvendinimas finansų krizės metu, klientų apsauga, klientų skundų kanalų nustatymas.

Bankų sėkmė tiek trumpuoju, tiek ir ilguoju laikotarpiu priklauso nuo moralės ir užsitarnauto pasitikėjimo (Jasevičienė, 2012:1). Kaip teigia Adewale (2012), bankininkystės praktika yra atsakinga už pasitikėjimo ir bankų patikimumo plėtojimą visuomenėje, nes bankai užima lyderio pozicijas finansų sektoriuje, pagrindiniais ištekliais aprūpina komercinę, pramoninę industriją, taip palengvina ekonomikos augimą ir plėtrą. Todėl tiek administracija, tiek ir darbuotojai, dirbantys banke, turi didesnius įsipareigojimus siekti aukštų etikos ir profesinio elgesio standartų, ne tik dėl individualios, bet ir dėl visos organizacijos gerovės. Safakli (2005) taip pat sutinka, kad etinės vertybės ir elgesys

vaidina labai svarbų vaidmenį kuriant ir išlaikant tarpusavio pasitikėjimą. Bankai niekada neturėtų pamiršti etiško elgesio svarbos, siekiant maksimaliai padidinti savo pelną.

Pasak Adewale (2012), **etika** ir **profesionalumas** yra du esminiai dalykai finansiniame sektoriuje. Etika gali būti apibrėžiama kaip moralės ir konkrečių sprendimų, priimtų laikantis taisyklių ar standartų, reglamentuojančių atitinkamos profesijos narių elgesį, bendrojo pobūdžio tyrimą. Safakli (2005) etiką finansiniame sektoriuje apibūdina kaip tinkamą elgesį siekiant sukurti abipusę naudą suinteresuotosioms šalims, t.y. klientams, indėlininkams, akcininkams ir darbuotojams. Kaip teigia Jasevičienė (2012:2), bankininkystės etika apima moralės normas ir principus, kurie reguliuoja elgesį bankininkystės versle. Etika banke, kaip ir bet kuriame kitame versle, atspindi etines normas, paplitusias visuomenėje.

Božović J. (2007) išskiria dvi verslo etikos dimensijas:

- Kolektyvinė etika;
- Individuali etika.

Kolektyvinė etika apima etikos principų taikymą vadovybės sprendimų priėmimo, kurie siejasi su išoriniais dalykais, aplinka ir etiškais santykiais verslo sistemoje. Individuali etika yra grupės arba kolektyvės etikos sudedamoji dalis. Jei asmuo nėra etiškai moralus, atsiranda prieštaravimas kolektyvinėms ir teisinėms normoms, tai savo ruožtu gadina visos organizacijos aplinką.

Atlikus mokslinės literatūros analizę pastebėta, kad etika dažnai yra tapatinama su **morale**. Nors mokslinėje literatūroje vyrauja skirtingi etikos apibrėžimai, galima išskirti šiuos esminius etikos požymius:

- Nustatymas, kas yra teisinga ir kas neteisinga;
- Visuotinai priimtinių elgesio standartų nustatymas;
- Moralinių principų ir elgesio taisyklių konkrečioje žmonių grupėje sukūrimas (Adewale, 2012).

Profesionalumas gali būti apibrėžiamas kaip aukštas lygis, kurio tikimasi iš asmens, kuris yra tinkamai apmokytas konkrečiam darbui, įgūdžių ir gebėjimų pasiekimas (Adewale, 2012). Profesionalumas ir etika yra dvi koncepcijos, kurios yra priklausomos viena nuo kitos, siekiant geros praktikos ir priimtinių standartų laikymosi. Darbuotojams, dirbantiems finansiniame sektoriuje, turi būti svarbios abi koncepcijos. Jei darbuotojas yra kvalifikuotas, tačiau nesilaiko priimto etikos standarto, jis negali tinkamai veikti bankininkystės praktikoje. Kita vertus, jei darbuotojas laikosi etikos standarto, tačiau nėra kvalifikuotas darbuotojas, darbuotojas yra nekompetentingas ir nesugeba priimti teisingus sprendimus bankininkystės praktikoje. Graafland, Van de Ven (2011) sutinka, kad socialinė atsakomybė finansų sektoriuje reikalauja didesnio darbuotojų profesionalumo, didesnio dėmesio etikos kodeksui, personalo įgūdžių tikrinimui, didesnio skaidrumo, didesnio dėmesio suinteresuotųjų šalių interesams, bendradarbiavimo su socialinėmis institucijomis.

Darbuotojai, dirbantys finansų sektoriuje, turi turėti tokias savybes (Adewale, 2012):

- Sąžiningumas;
- Pasitikėjimas;
- Profesinių mokymų metu įgytos žinios;
- Drausmingumas, gebėjimas žinias pritaikyti praktiškai;
- Įtaigumas darbdavio ir klientų atžvilgiu;
- Pasitikėjimas savimi ir teigiamo organizacijos įvaizdžio palaikymas.

Nuobaudos už etikos ir geros profesinės praktikos pažeidimus turi būti tiksliai apibrėžtos ir su jomis turi būti supažindinti visi darbuotojai. Bankas, įdarbindamas naują darbuotoją, privalo tinkamai apmokyti darbuotoją bei informuoti apie priimtus etikos ir profesinės praktikos standartus visose banko veiklos srityse.

Jasevičienė (2012:1) teigia, kad etika apima moralę, patikimumą, įsipareigojimų vykdymo punctualumą, sutarčių sąlygų laikymąsi. Adewale (2012) išskiria esmines sritis, kurios dažniausiai yra apibrėžiamos elgesio nuostatų kodekse (žr. 9 pav.).

<i>Atsakingas sprendimų priėmimas</i>	<i>Konfidencialumas</i>	<i>Privatumas</i>	<i>Sukčiavimo ir apgavystės praktika</i>	<i>Šamokslas prieš banką</i>
<i>Kopijavimo prevencija</i>	<i>Prekybinės paslaptys</i>	<i>Diversija</i>	<i>Sąžiningumas</i>	<i>Patikimumas</i>
<i>Paklusnumas</i>	<i>Skaidrumas</i>	<i>Kyšininkavimas/ korupcija</i>	<i>Veikimo patikimumas</i>	<i>Atsargumas</i>

9 pav. Esminės elgesio nuostatų kodekse apibrėžiamos sritys

Šaltinis: sudaryta pagal Adewale, 2012

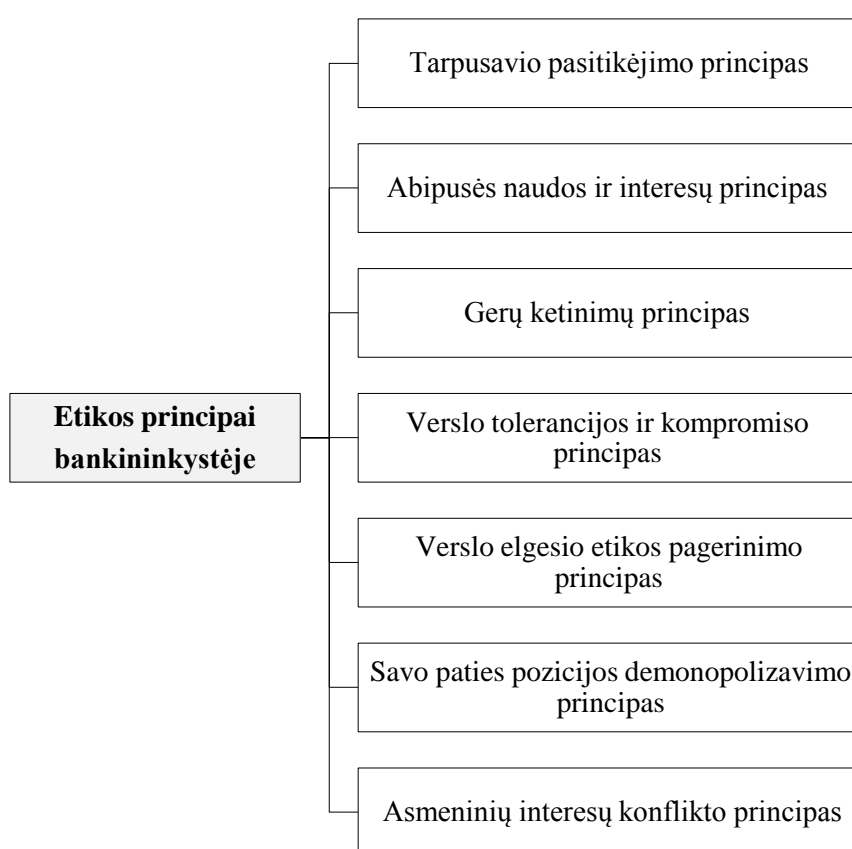
Taigi kiekvienas darbuotojas turi atsakingai priimti sprendimus, veikti patikimai, atsargiai, skaidriai, sąžiningai, neatskleisti prekybinių paslapčių, laikytis konfidencialumo, nerengti šamokslų prieš banką, taip pat nesukčiauti bei vengti kyšininkavimo. Tuo tarpu Jasevičienė (2012:2) išskiria tokią bankų etikos kodekso struktūrą:

- Pagrindinės nuostatos;
- Atsakomybės prisiėmimas;
- Sąžiningumas ir nepriekaištingumas;
- Reikalavimai darbuotojams;

- Reikalavimai darbui su klientais;
- Interesų konflikto vengimas;
- Klientų informacijos ir banko konfidencialumo saugojimas;
- Bankų santykiai su visuomene;
- Teisingas sprendimų priėmimas, pagrįstas rizikos ribojimo principais, vykdant finansinius sandorius;
- Ginčų ir konfliktų vengimas.

Nepaisant to, kad bankų etikos kodeksų struktūra yra skirtinga, tačiau daugumos bankų kodeksų pagrindinės nuostatos yra panašios.

Božović (2007) išskiria pagrindinius etikos principus bankininkystėje (žr. 10 pav).

10 pav. Etikos principai bankininkystėje

Šaltinis: sudaryta pagal Božović, 2007

- *Tarpusavio pasitikėjimo principas.* Šis principas yra ypatingai svarbus sėkmingam verslo sistemos veikimui. Dažniausiai svarbūs ir vertingi sprendimai yra sutariami telefonu. Kadangi liudininkų nėra, tarp dalykių turi egzistuoti tarpusavio pasitikėjimas.
- *Abipusės naudos ir interesų principas.* Šis principas reiškia, kad nei vienas verslo santykių dalyvis neturi jaustis apgautas.

- *Gerų ketinimų principas.* Šis principas yra labai svarbus etiškam verslui ir moraliniam elgesiui. Gerų ketinimų principas reiškia, kad neturi būti jokio ketinimo vesti derybas su verslo partneriu amoraliu būdu.
- *Verslo tolerancijos ir kompromiso principas.* Šis principas kalba apie kylančių interesų konfliktų tarp dalyvių suderinimą.
- *Verslo elgesio etikos pagerinimo principas.* Jis apibrėžia verslo partnerių pasirengimą priimti klaidą, kuri buvo padaryta dėl jų paties veiksmų. Verslo partneriai turėtų pripažinti klaidas ir reaguoti tinkamu būdu.
- *Savo paties pozicijos demonopolizavimo principas.* Monopolinio elgesio rinkoje nėra jokios etikos rinkos vertės.
- *Asmeninių interesų konflikto principas* reiškia nesugebėjimą susieti bendrų asmeninių interesų su etikos vertybėmis.

Pasak Rendtorff, Mattsson (2011), svarbiausi etikos principai, kuriais grindžiamas "geras klientų gyvenimas" yra: klientų autonomija, orumas, sąžiningumas ir pagarba klientui. Tai yra pagrindinės prielaidos geram susisiekimui su klientais.

Etikos principų bankininkystėje pažeidimas įvyksta tuomet, kai skolintojai prisiima per didelę riziką, bando rasti spragą, kuri leidžia jiems suteikti daugiau paskolų. Griežtas teisės aktų ir įstatymų laikymasis bankininkystėje leidžia suteikti visiems klientams paskolas sąžiningai.

Božović J. (2007) teigia, kad bankas turi:

- Išvengti didelės koncentracijos paskolų vienoje pramonės šakoje, sektoriuje ar srityje, išskyrus specializuotas įstaigas, kurioms tai yra pagrindinė veikla;
- Klientai, kurie nori gauti paskolą turėtų turėti pakankamai finansinių išteklių, kaip būtiną sąlygą paskolų saugumui užtikrinti;
- Paskola turi būti suteikta pagal griežtas formalias procedūras, kuriuose aprašyti visi terminai ir mokėjimo būdai;
- Visos paskolos paraiškos turi būti pridėtos kartu su skolininko ankstesnių metų finansinėmis ataskaitomis.

Bankai savo kasdieninėje veikloje vadovaujami gera bankų praktika. **Geros bankų praktikos kodeksą** priėmė visuotinis Lietuvos bankų asociacijos susirinkimas. Lietuvos bankų asociaciją vienija vienuolika bankų ir užsienio bankų skyriai. Geros bankų praktikos kodekse yra įtvirtinti pagrindiniai bankų veiklos ir santykių su klientais principai. Esant neatitikimui tarp šio kodekso ir kompetetingų institucijų teisės aktų, bankai turi vadovautis teisės aktais. Sąžininga ir garbinga konkurencija – principai, kuriais bankai taip pat vadovaujami vykdydami savo veiklą. Geros bankų praktikos kodeksas yra sudarytas iš vienuolikos dalių (Lietuvos bankų asociacija):

1. *Bendrosios nuostatos.* Bankas teikia savo klientams finansines paslaugas laikydamasis kompetentingų institucijų teisės aktuose nustatytų normų ir reikalavimų. Bankas grindžia santykius su klientais abipusiu lojalumu, pasitikėjimu ir ilgalaikiu bendradarbiavimu. Bankas vykdydamas veiklą atsižvelgia į klientų interesus pagal savo galimybes ir priimtina riziką. Jeigu sandoriai turi korupcijos požymių, bankas nedalyvauja sudarant tokius sandorius, taip pat bankas netoleruoja neteisėtos kliento veiklos.
2. *Kliento pažinimas.* Bankas susipažįsta su savo klientais ir, prireikus, su jų finansine padėtimi. Bankas taip elgiasi vadovaudamasis gera bankų praktika. Jeigu klientai vengia pateikti bankui reikiamą informaciją, bankas turi teisę atsisakyti užmegzti ar tęsti dalykinius santykius su klientais. Bankas sudaro su klientais sutartis dėl finansinių paslaugų teikimo, atsižvelgdamas į jų pageidavimus. Prieš sudarydamas su klientu finansinių paslaugų teikimo sutartį bankas visada nustato kliento tapatybę.
3. *Banko darbuotojai; kiti asmenys, pasitelkti finansinėms paslaugoms teikti; naudojamos informacinės sistemos.* Banko darbuotojai visų pirma yra reikiamos kvalifikacijos. Bankas taip pat užtikrina, kad darbuotojai yra tinkamai išmokyti atlikti savo funkcijas ir geba užtikrinti būtiną savo veiksmų kontrolę, valdymą ir organizavimą.
4. *Mokėjimo paslaugos.* Klientai turi galimybę susipažinti su informacija apie banko paslaugų įkainius, sąskaitų rūšis, šių sąskaitų atidarymo sąlygas ir tvarką, galimas mokėjimo priemones, jų naudojimą, indėlių palūkanas. Mokėjimo operacijos yra atliekamos tik pagal kliento pateiktus nurodymus, arba esant privalomiems nurodymams iš trečiųjų asmenų. Saugumo tikslais bankas klientui suteikia identifikavimo priemones ir informuoja apie mokėjimo paslaugų teikimo sąlygas.
5. *Kreditavimo paslaugos.* Klientams yra suteikiama galimybė susipažinti su informacija apie banko teikiamo kreditavimo rūšis, pagrindines sąlygas ir tvarką bei už tai mokamus mokesčius. Teikdamas paskolą klientui, bankas įvertina ar klientas galės įvykdyti įsipareigojimus. Teikdamas kreditavimo paslaugas, bankas užtikrina, kad jo veikla yra atsakinga. Didelis dėmesys yra skiriamas kliento finansinio saugumo užtikrinimui. Klientams, susidūrusiems su netikėtais finansiniais sunkumais vykdant prisiimtus įsipareigojimus, bankas sudaro galimybę spręsti problemas kartu. Bankas kruopščiai įvertina kliento individualias aplinkybes.
6. *Taupymo ir investavimo paslaugos.* Klientai turi galimybę susipažinti su informacija apie banko teikiamas taupymo ir investavimo formas, sąlygas ir tvarką, taikomas palūkanų normas. Indėlininkų ir investuotojų interesų apsaugai bankas skiria itin daug dėmesio. Bankas teikia klientui turimą informaciją teikdamas investavimo paslaugas, kadangi ši informacija gali lemti kliento sprendimą inicijuoti atitinkamą sandorį arba jį nutraukti.

7. *Pasirinkimo laisvė.* Klientams yra suteikiama galimybė laisvai pasirinkti pageidaujama finansinę paslaugą iš banko siūlomų visų paslaugų.
8. *Informacija apie klientus ir finansines paslaugas.* Bankas turi teisę saugoti informaciją apie klientą. Tokia informacija yra laikoma banko paslaptimi. Bankas gali atskleisti banko paslaptį tretiesiems asmenims tik kliento prašymu arba jei taip yra nustatyta teisės aktuose, arba tokia informacija yra vieša. Klientai turi galimybę susipažinti su paslaugų įkainiais, teikiamomis finansinėmis paslaugomis bei tokių paslaugų teikimo bendrosiomis sąlygomis prieš pradėdant naudotis paslaugomis. Klientas iš anksto nustatytais būdais yra informuojamas apie paslaugų įkainių ir / ar bankų paslaugų bendrųjų sąlygų pakeitimus. Bankai reklamuodami savo teikiamas finansines paslaugas skatina atsakingą skolinimąsi.
9. *Klientų skundai ir ginčų sprendimas.* Bankai pirmiausia siūlo klientams dėl ginčo sprendimo kreiptis į banką ir imasi priemonių, siekiant išvengti ginčų sprendimo teisminėmis ginčų nagrinėjimo formomis. Kiekvienas bankas turi klientų skundų nagrinėjimo tvarką, kuri užtikrina skundų priėmimą ir tinkamą jų išnagrinėjimą. Per 30 kalendorinių dienų bankas turi atsakyti į klientų skundus. Taip pat bankas turi teisę pratęsti šį terminą prieš tai informuodamas klientą ir gavęs kliento sutikimą. Bankui ir klientui sutarus, banko ir kliento komercinis ginčas gali būti perduotas nagrinėti komerciniam arbitražui.
10. *Kodekso įgyvendinimas.* Bankai kasdieninėje veikloje įgyvendina Geros bankų praktikos kodeksą savarankiškai, kadangi šis kodeksas ir jo įgyvendinimas nėra reglamentuoti teisės aktuose. Jeigu klientas nori įsitikinti ar bankas laikosi šio kodekso, jis gali pateikti skundą kreipdamasis į banką. Šį skundą bankas privalo išnagrinėti bendra tvarka.
11. *Baigiamosios nuostatos.* Šio kodekso pakeitimus gali inicijuoti kiekvienas bankas, tačiau kodeksas gali būti keičiamas tik visų Lietuvos bankų asociacijos narių bendru sutarimu.

Taigi bankai vadovaujasi Geros bankų praktikos kodeksu siekdami stiprinti finansų sistemos stabilumą ir skaidrumą, užtikrinti vartotojų teisių apsaugą bei skatinti geresnę klientų finansinį raštingumą.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, pastebėta, kad autoriai išskiria tiek teigiamus, tiek neigiamus socialinės atsakomybės finansiniame sektoriuje aspektus. Trotta et.al. (2011) išskiria tokius teigiamus aspektus:

- Bankų noras rengti socialines ataskaitas ir atskleisti vykdomą socialinę politiką didėja (Scholtens, 2009). Šios ataskaitos yra pagerintos tiek kokybiškai, tiek kiekybiškai (Coupland, 2006; Scholtens, 2009);
- Socialinės atsakomybės teigiama įtaka banko klientų lojalumui (Matute-Vallejo et al. , 2011) ir kainodaros politikai (Goss, Roberts, 2011).

- Socialinės atsakomybės teigiama įtaka bankų įvaizdžiui (Ogrizek, 2002) ir reputacijai (Scholtens, Dam, 2007);
- Socialinės atsakomybės teigiama įtaka bankų finansiniams rezultatams (Simpson, Kohers, 2002), rinkos kainos stabilumui.

Neigiami aspektai:

- Bankų tvarumo ataskaitų struktūra ir prieinamumas labai skiriasi (Coupland, 2006; Scholtens, 2009);
- Koordinavimo ir ryšio tarp verslo ir veiklos lygių, įgyvendinant socialinės atsakomybės strategijas, stoka. Pagrindinių banko suinteresuotųjų šalių (klientų ir darbuotojų) žemas pasitenkinimas ir įtraukimas (Calabrese, Lancioni, 2008).
- Būtinybė sukurti atitinkamą socialinės atsakomybės kultūrą, kuri apima visa organizaciją ir suinteresuotąsias šalis.

Apibendrinus, finansinių institucijų socialinė atsakomybė turėtų būti daug didesnė nei kitų organizacijų, kadangi dėl finansinių paslaugų įvairovės finansinės institucijos yra susijusios su daugeliu žmonių. Mokslinės literatūros analizė išryškino esminį skirtumą tarp tradicinės ir socialiai atsakingos finansinės institucijos. Socialiai atsakingos finansinės institucijos gali būti apibrėžtos kaip institucijos, teikiančios tiek socialinį, tiek ir ekonominį pelningumą visuomenei ir aplinkai. Socialiai atsakingų finansinių institucijų siekis yra patenkinti realioje ekonomikoje ir visuomenėje esančius poreikius, atsižvelgiant į socialinį, kultūrinį, ekologinį ir ekonominį tvarumą. Finansinių institucijų socialinė atsakomybė tampa nusistovėjusia koncepcija finansiniame sektoriuje, o socialinės atsakomybės poveikis organizacijos finansiniams rezultatams yra aktuali šiuolaikinių organizacijų valdymo procesų dalis. Toliau bus aptariamos socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsajos.

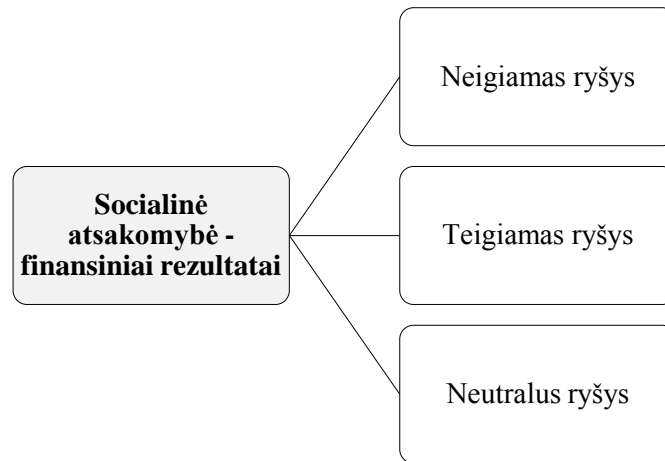
1.3. Socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryšis

Atlikus mokslinės literatūros analizę pastebėta, kad mokslinėje literatūroje nėra vieningo sutarimo dėl socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšio. Mokslinėje literatūroje socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšys yra nagrinėjamas įvairiais aspektais. Vieni autoriai nagrinėja ryšio tarp šių kintamųjų kryptingumą: ar ryšys yra teigiamas, ar neigiamas. Tuo tarpu kiti autoriai nagrinėja šių santykių priežastinį ryšį.

Amole et.al. (2012); Griffin, Mahon (1997) išskiria teigiamą, neigiamą ir neutralų ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų (žr. 11 pav).

- **Neigiamas ryšys.** Pasak ekonomistų – neoklasikų (Friedman, 1970), neigiamą ryšį galima paaiškinti tuo, kad socialiai atsakingos organizacijos konkurencijos atžvilgiu yra nepalankioje padėtyje, nes jos patiria išlaidas, kurios mažina pelną ir akcininkų turtą (Waddock, Graves,

1997). Taigi organizacijos yra linkusios mažinti išlaidas, susijusias su socialine atsakomybe, siekiant padidinti trumpalaikį pelną. Priešingai, Hopkin, Cowe (2003) empiriškai įrodė, kad yra silpnas atvirkštinis ryšys tarp organizacijos socialinės atsakomybės rango ir organizacijos akcijų kainos.

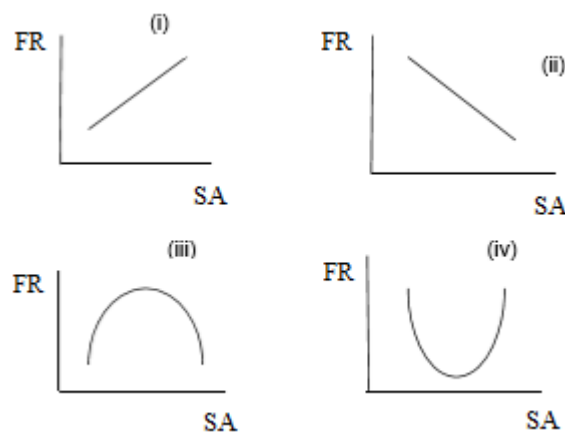

11 pav. Ryšys tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų

Šaltinis: sudaryta pagal Amole et.al., 2012; Griffin, Mahon, 1997

- **Teigiamas ryšys.** Socialinės atsakomybės principų taikymas finansinėse institucijose gali padėti padidinti pasitikėjimą, pagerinti reputaciją ir patikimumą akcininkų atžvilgiu. Tai savo ruožtu gali padidinti organizacijos pelną (Amole et.al, 2012; Simpson, Kohers, 2002).
- **Neutralus ryšys.** Pasak Soana (2009), tiesioginis ryšys tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų neegzistuoja dėl sudėtingų sąsajų tarp finansinių institucijų ir visuomenės. Kiti kintamieji gali būti įtraukti.

Brammer, Millington (2008) teigia, kad yra net keturi skirtingi ryšiai tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų (žr. 12 pav).

12 pav. Alternatyvūs socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryšio modeliai

Šaltinis: Brammer, Millington (2008)

Pirmasis modelis rodo teigiamą tiesinį ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Antrasis modelis yra priešingas pirmajam modeliui ir rodo neigiamą ryšį. Trečiasis modelis rodo teigiamą ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Pajamos yra teigiamos iki tam tikro momento, kol jos pradeda neigiamai mažėti. Ketvirtasis modelis yra priešingas trečiajam modeliui. Modelis rodo, kad pajamos yra neigiamos iki tam tikro momento, kai jos pradeda teigiamai didėti.

Atliktų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų tarpusavio ryšių tyrimų apžvalga pateikta 5 lentelėje (žr. 5 lentelę).

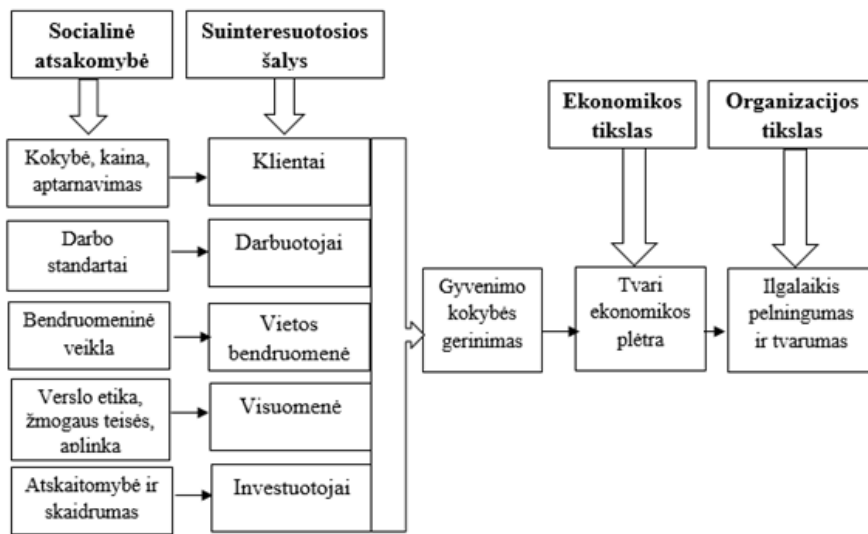
5 lentelė. Socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų tarpusavio ryšių tyrimų apžvalga

Autorius, metai	Tyrimo rezultatai
Pava, Krausz, 1996	Autorius lygino 53-jų socialiai atsakingų įmonių ir 53-jų panašaus dydžio, taip pat veikiančiuose toje pačioje industrijoje, įmonių finansinius rezultatus. Gauti rezultatai atskleidė teigiamą ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų.
Verschoor, 1998	Autorius nagrinėjo 500 didžiausių Jungtinių Amerikos Valstijų įmones, kurios įsipareigoja atsižvelgti į suinteruotojų šalių interesus, remiantis etikos kodeksu. Rezultatai parodė, kad šių įmonių finansiniai rezultatai yra geresni.
Orlitzky, 2001	Autorius analizavo ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, taip pat įtraukė trečiąjį kintamąjį - įmonės dydį. Trijų kintamųjų modelis: socialinė atsakomybė ir finansiniai rezultatai; įmonės dydis ir socialinė atsakomybė; įmonės dydis ir finansiniai rezultatai. Rezultatai parodė, kad įmonės dydis neturi statistiškai reikšmingos įtakos socialinei atsakomybei ir finansiniams rezultatams, kai tuo tarpu tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų yra statistiškai reikšmingas ryšys.
Mackey et.al., 2007	Autoriai analizavo kaip socialiai atsakingos veiklos veikia įmonės rinkos vertę. Sukurtas modelis atskleidė teigiamą ryšį tarp įmonės pasirinkimo investuoti į socialiai atsakingas veiklas ir įmonės vertės.
Surroca et.al., 2010	Autoriai teoriškai, empiriškai ir metodologiškai nagrinėjo ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, nematerialaus turto. Tyrimas atskleidė teigiamą ryšį tarp įmonių nematerialiaus turto ir socialinės atsakomybės bei finansinių rezultatų.
Andersen, Olsen, 2011	Atlikta kanoninė koreliacija parodė stiprų ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Ryšys skiriasi skirtingose industrijose.
Maria-Gaia Soana, 2011	Remiantis 21 tarptautinių etiškai atsakingų bankų ir 16 Italijos bankų duomenimis buvo atlikta koreliacinė analizė. Rezultatai parodė, kad nėra statistiškai reikšmingo ryšio tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų.
Rahmawati, Danita, 2011	Autoriai sukūrė modelį, remiantis antriniais duomenimis, surinktais iš Indonezijos biržoje listinguojamų įmonių finansinių ataskaitų. Rezultatai parodė, kad pelno valdymas neturi įtakos socialinei atsakomybei ir pelno valdymo praktika neigiamai veikia finansinius rezultatus.

Šaltinis: sudaryta pagal Weshah et.al. (2012)

Taigi apibendrinus, atlikti ankstesni tyrimai yra prieštaraujantys, jie atskleidė skirtingus rezultatus. Vieni autoriai atskleidė teigiamą ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, kai tuo tarpu kiti autoriai atskleidė neigiamą ryšį.

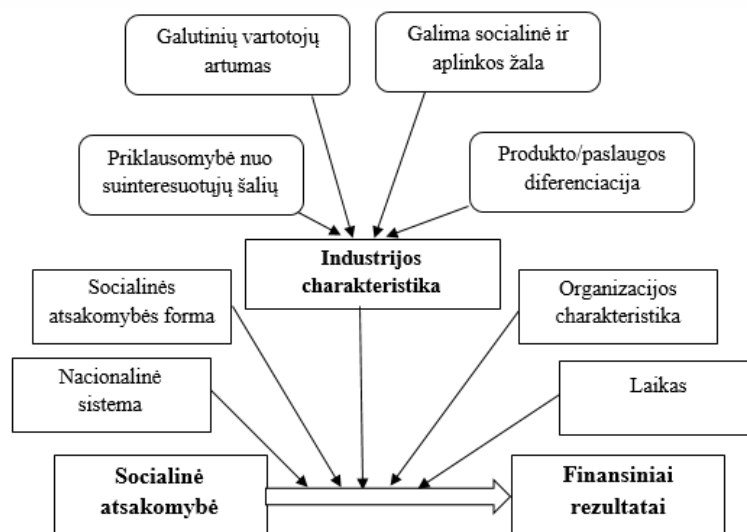
Pasak Tsoutsoura (2004), empiriniai tyrimai tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų yra dviejų tipų: pirmasis tipas analizuoja trumpalaikį finansinį poveikį organizacijoms veikiant socialiai atsakingai, tuo tarpu antrasis tipas analizuoja ryšį tarp socialinės atsakomybės ir ilgalaikių finansinių rezultatų. Shigeru (2009) sutinka, kad socialinė atsakomybė gali padidinti ilgalaikį pelningumą ir tvarumą, taip pat pagerinti organizacijos reputaciją (žr. 13 pav).

13 pav. Socialinės atsakomybės poveikis ilgalaikiams finansiniams rezultatams

Šaltinis: Uchida, Shigeru, 2009

Hoepner et.al. (2010) pateiktas modelis pavaizduotas 14 paveiksle (žr. 14 pav.).

14 pav. Socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams

Šaltinis: Hoepner et.al., 2010

Hoepner et.al. (2010) teigia, kad socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams priklauso nuo penkių veiksnių: nacionalinės sistemos, socialinės atsakomybės formos, industrijos charakteristikos, organizacijos charakteristikos ir laiko. Kalbant apie industrijos charakteristikas, autoriai mano, kad skirtumai industrijose priklauso nuo suinteresuotųjų šalių, artumo galutiniams vartotojams, galimos socialinės žalos ir žalos aplinkai, bei produkto ar paslaugos diferenciacijos.

Apibendrinus, mokslinėje literatūroje gausu ankstesnių atliktų tyrimų, kuriais siekiama ištirti ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, tačiau tyrimai yra prieštaraujantis ir neatskleidžia vieningo rezultato. Vieni autoriai akcentuoja teigiamą ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, kai tuo tarpu kiti akcentuoja neigiamą ryšį tarp šių dviejų kintamųjų. Empiriniai tyrimai tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų gali būti atlikti analizuojant trumpalaikį arba ilgalaikį poveikį. Siekiant praplėsti finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsajų tyrimus toliau yra atliekamas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo empirinis tyrimas pirmiausiai pagrindžiant tyrimui pasirinktų metodų tinkamumą ir aprašant tyrimui atlikti atrinktus rodiklius.

2. FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS POVEIKIO FINANSINIAMS REZULTATAMS VERTINIMO METODOLOGIJA

2.1. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo metodika

Ryšio tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų nustatymas yra sudėtingas procesas. Pagrindinis diskusijų klausimas yra „Kaip išmatuoti socialinę atsakomybę?“. Mokslinėje literatūroje vyrauja skirtingi požiūriai. Organizacijos elgsena yra vertinama įvairiai, pavyzdžiui, yra vertinamos investicijos į taršos kontrolės įrangą, tvarios investicijos ir vidaus elgsenys, požiūris į moteris ir mažumas, santykiai su klientais, bendruomene, labdaros programos ir kt. (Waddock, Graves, 1997). Weshah et.al. (2012) teigia, kad ankstesni socialinės atsakomybės vertinimai buvo grindžiami įvairiais informacijos šaltiniais, tokiais kaip valstybės taršos indeksas, finansinės ataskaitos, reputacijos apklausos ir kiti į socialinę atsakomybę orientuoti tyrimai.

Orlitzky et.al. (2003) pateikia keturias socialinės atsakomybės vertinimo strategijas:

- Socialinės atsakomybės atskleidžiamos informacijos tinkamumas;
- Reputacijos įvertinimas;
- Socialinis auditas;
- Socialinės atsakomybės principų ir vertybių valdymas.

Vertinimo metodai gali skirtis dėl informacijos rinkimo būdo, taip pat dėl inicijavimo taško (kas inicijuoja vertinimą: ar pati organizacija, tyrėjas ar trečiasis asmuo) ir duomenų šaltinių (kas pateikia duomenis: ar pati organizacija ar išorės stebėtojai), tai pat dėl skirtingų duomenų tipų.

Siekiant išmatuoti socialinę atsakomybę, taip pat galima atlikti **turinio analizę**. Turinio analizė (angl. *content analysis*) – metodas, skirtas objektyviai ir sistemingai reziumuoti reikšmingus kiekybinius duomenis iš kokybinių duomenų. Analizė yra objektyvi tuo atveju, jei įvairūs tyrėjai, nagrinėdami tuos pačius dokumentus, prieina prie tų pačių išvadų. Turinio analizės metodo esmė – išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tuomet skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi (Tidikis, 2003). Kiekvienas metodas turi privalumų ir trūkumų. Tidikis (2003) išskiria tokius turinio analizės privalumus:

1. Turinio analizė yra ne tokia subjektyvi ir šališka, lyginant su kokybine analize, nes yra nagrinėjamos ne žmonių nuomonės, o dokumentų (dažniausiai oficialių) duomenys;
2. Suteikia galimybę dirbti su didžiuliu tekstų masyvu ir aiškia struktūra;
3. Leidžia nagrinėti duomenis pakankamai reprezentatyviai;
4. Leidžia palyginti tarptautinius dokumentus (teisės aktus) ir jų duomenis;

5. Suteikia galimybę patogiai apdoroti gausią informaciją, gautą kaip atsakymus į atviros anketos klausimus.

Tidikis (2003) pateikia tokius turinio analizės trūkumus:

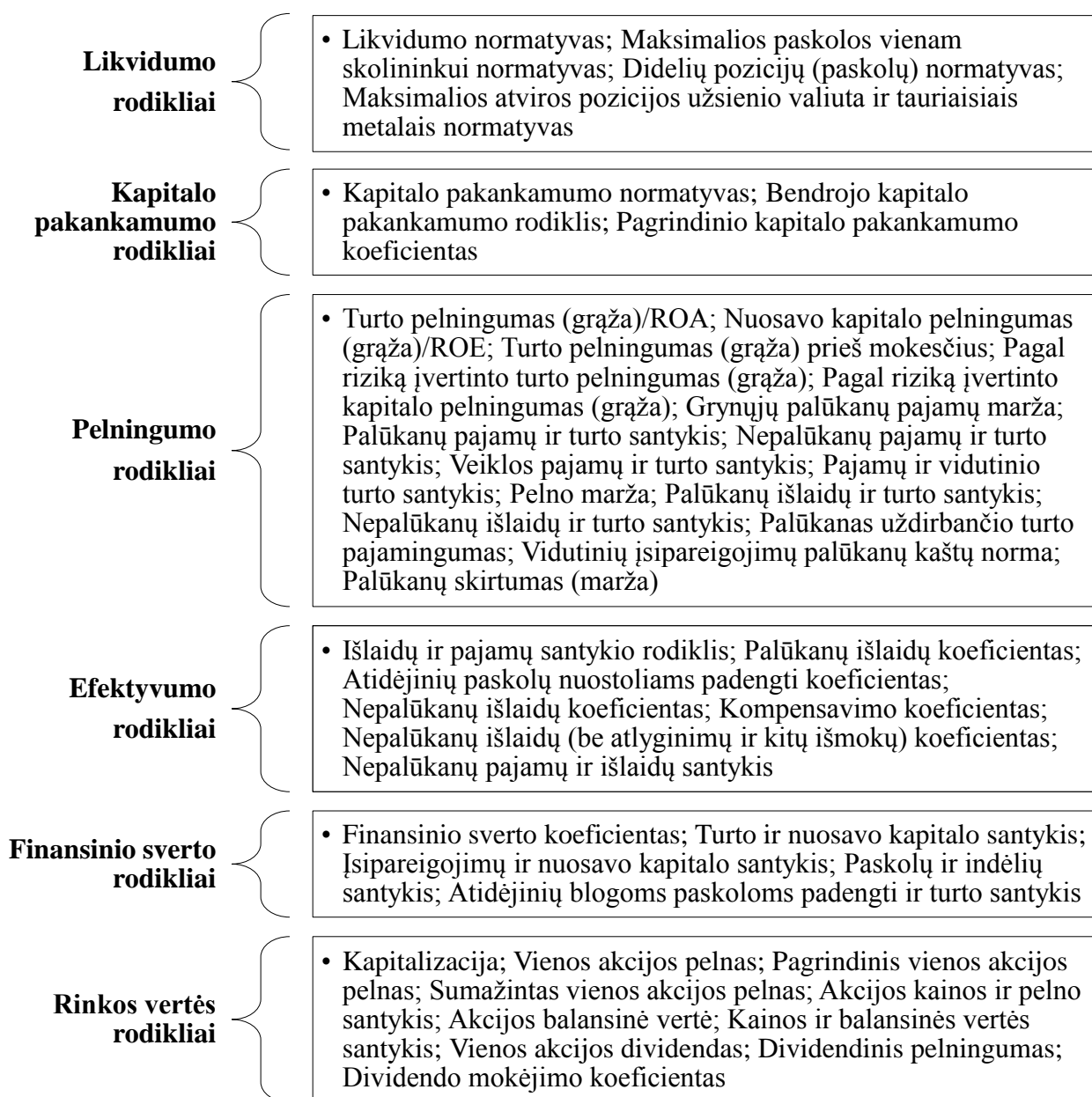
1. Mokslškai pagrįstų tikslų skaičiavimo vienetų (indikatorių) ir jų atrankos kriterijų nebuvimas;
2. Pasirinktas indikatorius (tarkim, žodis) gali būti skirtingai suprantamas atskirų autorių, taip pat jam gali būti suteikiama įvairi prasmė;
3. Nagrinėjimui pasirinktų teksto ar tyrimų duomenų galimas netikslumas, nepatikrinamumas;
4. Reikalingi dokumentai yra ne visada prieinami, kai kurie yra sunaikinami pasibaigus laikymo terminui.

Šiame darbe būtent turinio analizės metodas bus naudojamas siekiant įvertinti finansinių institucijų socialinę atsakomybę. Remiantis turinio analizės metodu iš finansinių institucijų finansinių ataskaitų (2008-2012 m.) bus atrenkami sakiniai, kuriuose kalbama apie socialinės atsakomybės iniciatyvas ir kiekvienai finansinei institucijai bus nustatyta atitinkama taškų suma (angl. *score*). Turinio analizė leis įvertinti, kiek dėmesio atitinkamai socialinės atsakomybės veiklai finansinės institucijos skiria finansinėse ataskaitose, taip pat kiek dėmesio finansinės institucijos socialinei atsakomybei skiria kiekvienais metais. Atliekant turinio analizę išskirtos šios socialinės atsakomybės veiklos grupės:

- Bendruomenė;
- Aplinka;
- Darbuotojai;
- Klientai.
- Kita. Tai tokios veiklos, kurios negali būti priskirtos nei prie klientų, nei prie bendruomenės, darbuotojų ir aplinkos.

Nors finansinius rezultatus yra paprasčiau išmatuoti nei socialinę atsakomybę, tačiau čia taip pat iškyla neaiškumas, kurį metodą pasirinkti ir kokius rodiklius analizuoti. Tsoutsoura (2004) išskiria du finansinių rezultatų vertinimo metodus: rinka pagrįstos priemonės ir apskaita pagrįstos priemonės. Vieni autoriai naudoja rinka pagrįstas priemones, kiti apskaita pagrįstas priemones, tretį apjungia jas abi. Abi šios priemonės turi skirtingą teorinę reikšmę. **Rinka pagrįstos priemonės** apima rinkos charakteristikas, rinkos gražą, rinkos kainą ir buhalterinę vertę, vienos akcijos kainą, akcijų kainas ir kitas rinkos principais grindžiamas priemones. Vertybinių popierių rinkos dalyviai nustato įmonės akcijų kainą ir rinkos vertę, tuomet pagrindžia savo sprendimus remiantis praeities, dabarties ir ateities akcijų graža. **Apskaita pagrįstos priemonės** apima: pelningumą, turto panaudojimą, pavyzdžiui, turto gražą, turto apyvartumą bei augimą. Apskaita pagrįstos priemonės atspindi organizacijos vidaus efektyvumą, kurį įtakoja organizacijos socialinės veiklos (Van Beurden, Gossling, 2008).

Tang et.al. (2012) teigia, kad norint iširti ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų būtina įtraukti organizacijos **dydį**. Autorius teigia, kad didesnės organizacijos turi daugiau motyvų veikti socialiai atsakingai nei mažesnės: didesnės organizacijos siekia tapti rinkos lyderiais, taip pat didesnės organizacijos yra geriau pasirengusios įgyvendinti sudėtingas socialinės atsakomybės strategijas. Weshah et.al. (2012) organizacijos dydį siūlo matuoti turimu turtu. Autorius taip pat teigia, kad reikia įtraukti **riziką** kaip papildomą kintamąjį tiriant ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, kadangi rizika gali turėti įtakos organizacijos finansiniams rezultatams ateityje. Siekiant išmatuoti finansinius rezultatus ir riziką, pirmiausiai apžvelgiami galimi bankų veiklos rodikliai (žr. 15 pav).

15 pav. Bankų veiklos rodiklių grupavimas

Finansinius rezultatus pasirinkta vertinti pagal turto pelningumo (grąžos) (ang. *Return on Assets*) rodiklį, kuris geriausiai apibūdina banko turto panaudojimo efektyvumą. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo pelningiau naudojamas banko turtas. Turto pelningumo (grąžos) rodiklis apskaičiuojamas pagal šią formulę (žr. (1) formulę):

$$\text{Turto pelningumas (grąža) (ROA)} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Turtas}}; \quad (1)$$

Dėl banko veiklos specifikos, kai pajamos uždirbamos ir pelnas gaunamas iš palūkanų, komisinių mokesčių ir pan., šio rodiklio reikšmės bankuose yra daug mažesnės nei įmonėse ir dažniausiai siekia vos vieną procentą. Turto grąžos rodiklis yra tuo mažesnis, kuo bankas stambesnis ir didesnė jo turto vertė. Tuo tarpu itin pelningai veikiančių, tačiau santykinai nedidelių bankų turto grąža gali būti kur kas didesnė, pavyzdžiui, 3 - 5%. Banko uždirbamos gryniosios palūkanų pajamos, o taip pat augančios nepalūkanų pajamos (ypač susijusios su paslaugų ir komisinių pajamomis, prekyba finansiniu turtu, išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, operacijomis užsienio valiuta ir kt.) turi didelę įtaką turto grąžos augimui. Tuo tarpu turto grąžos rodiklį mažina atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti. Taigi banko turto grąžą nulemia ne tik banko turto valdymo sprendimai, bet ir bendra šalies ekonominė situacija bei vyriausybės politika.

Turto pelningumo rodiklis gali būti išskaidytas į kelias sudėtines dalis – pelno maržą (grynojo pelno ir bendrų veiklos pajamų santykį) ir turto panaudojimo efektyvumo rodiklį (bendrų veiklos pajamų ir turto santykį). Jų sandauga apibendrintai atskleidžia šių dviejų pagrindinių veiksnių poveikį turto grąžos dydžiui ir jo pasikeitimui (Įmonių finansinė analizė rodiklių skaičiavimo metodika, 2010).

Finansinių institucijų riziką pasirinkta vertinti pagal finansinio svorto koeficiento rodiklį, kuris yra vienas iš pagrindinių rodiklių, atskleidžiančių banko finansinio svorto lygį. Finansinio svorto koeficientas apskaičiuojamas pagal šią formulę (žr. (2) formulę):

$$\text{Finansinio svorto koeficientas} = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Turtas}}; \quad (2)$$

Rodiklis rodo, kiek nuosavo kapitalo tenka vienam turto litui. Aukštas rodiklis rodo žemesnę banko kapitalo riziką. Tačiau jis neatsižvelgia į banko turto rizikingumą. Finansinio svorto koeficiento rodiklis atskleidžia banko kapitalo formavimo bei veiklos finansavimo politiką, o taip pat priklauso nuo kapitalo pakankamumo reguliavimo. Šis rodiklis neturėtų būti žemesnis nei 2 %.

6 lentelėje susisteminti ir aprašyti tyrimui atlikti atrinkti kintamieji (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Tyrimui atlikti atrinkti kintamieji

Finansiniai rezultatai	Apibūdinimas
ROA	Apskaičiuojamas grynąjį pelną padalinus iš turto.
Socialinė atsakomybė	Apibūdinimas
Socialinės atsakomybės taškų suma	Sakinių, kuriuose kalbama apie socialinės atsakomybės veiklas, suma.
Papildomi kintamieji	Apibūdinimas
Dydis	Matuojamas turimu turto.
Rizika	Apskaičiuojamas nuosavą kapitalą padalinus iš turto.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Siekiant įvertinti ryšių stiprumą tarp finansinių institucijų finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės, dydžio ir rizikos, atliekama koreliacinė analizė.

Koreliacinė analizė – tai statistinis metodas, kuris neatskleidžia ryšių tarp reikšmių atsiradimo priežasčių. Jis tik kiekybiškai išmatuoja tų ryšių stiprumą. Kiekybinių kintamųjų ryšio stiprumą galima išmatuoti Pirsono koreliacijos koeficientu r . Šis koeficientas nurodo tik tiesinį ryšį. Koreliaciniai ryšiai neparodo, kuris požymis yra priežastis, o kuris pasekmė. Jie liudija, kad vieno požymio kitimas sukelia kito požymio kitimą, tačiau nerodo, ar kitimo priežastis yra viename iš požymių, ar už tyrimo ribų (Rudzkienė, 2005). Koreliacijos koeficientas yra tarp -1 ir 1: kuo arčiau -1, tuo stipresnis neigiamas tiesinis ryšys; kuo arčiau 1, tuo stipresnis teigiamas tiesinis ryšys; arti 0, ryšys silpnas arba jo nėra.

Siekiant paaiškinti, kaip finansinių institucijų socialinė atsakomybė, dydis ir rizika veikia finansinių institucijų finansinius rezultatus, atliekama regresinė analizė.

Regresinė analizė – tai statistinis metodas, kurio svarbiausias pranašumas yra tas, kad jis sudaro galimybę parinkti kintamuosius siejančią funkciją (sudaromas modelis) (Rudzkienė, 2005). Regresinės analizės paskirtis - numatyti priklausomojo kintamojo reikšmę mažiausiai vieno nepriklausomojo kintamojo pagrindu, paaiškinti, kaip nepriklausomo kintamojo pokyčiai veikia priklausomą kintamąjį. Priklausomas kintamasis - tai kintamasis, kurį norima paaiškinti, nepriklausomas kintamasis - tai kintamasis, kurio pagalba aiškinamas priklausomas kintamasis. Siekiant įvertinti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams toliau yra parengiamas konceptualus modelis, ryšių patikrinimui iškeltos tyrimo hipotezės, apibrėžti koreliacinės ir tiesinės regresinės analizės etapai.

2.2. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis

Tyrimas atsakys į tokius esminius klausimus:

1. Kokios socialinės atsakomybės iniciatyvos dominuoja Lietuvos banko licenciją turinčiuose komerciniuose bankuose?

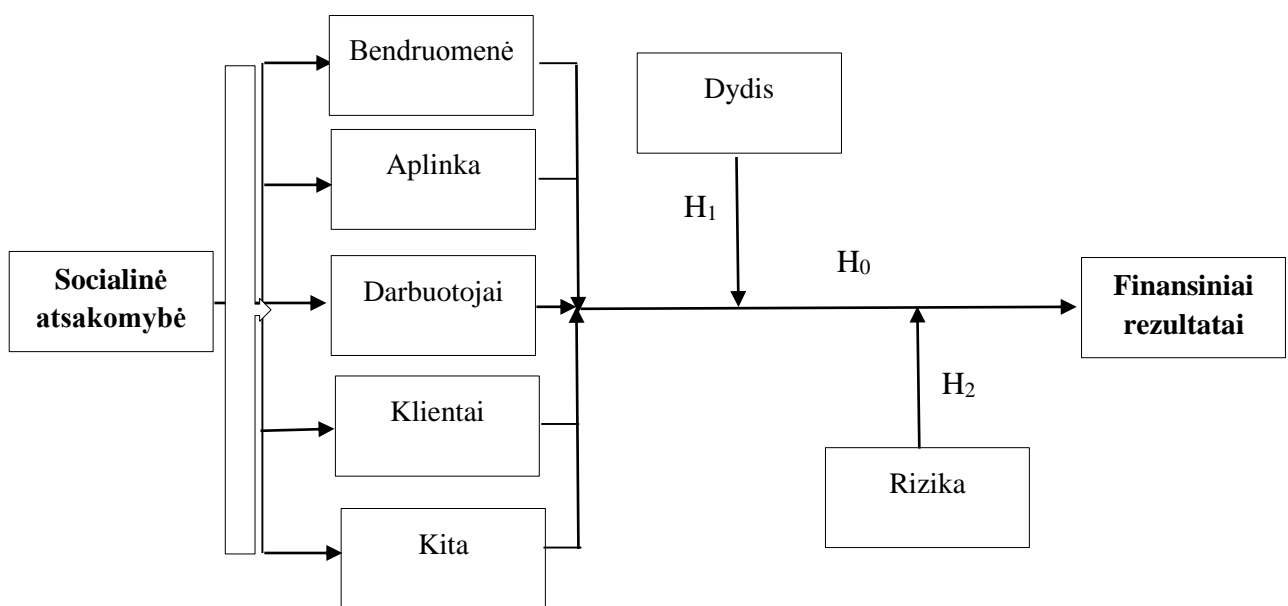
2. Koks yra finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams?
3. Kaip finansinių institucijų dydis ir rizika įtakoja socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšį?

Tyrimo imtis yra Lietuvoje veikiantys Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai. Šiuo metu Lietuvoje veikia septyni Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai:

1. AB Seb bankas;
2. AB Finasta bankas;
3. AB Citadele bankas;
4. AB Dnb bankas;
5. AB Šiaulių bankas;
6. AB Swedbank;
7. UAB Medicinos bankas.

Tyrimo analizuojami antriniai duomenys, atrinkti iš finansinių institucijų 2008-2012 m. metinių finansinių ataskaitų.

Pagal pasirinktą metodiką yra sudarytas konceptualus modelis, kuris atskleidžia finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams (žr. 16 pav).

16 pav. Socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo konceptualus modelis

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Konceptualaus modelio ryšių patikrinimui iškeliamos tokios tyrimo hipotezės:

H₀: Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.

H_1 : Finansinių institucijų dydis statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.

H_2 : Finansinių institucijų rizika statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.

Siekiant empiriškai patikrinti modelį, atlikta koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė. Koreliacinės ir tiesinės regresinės analizės etapai:

1. Atliekama finansinių institucijų finansinių rezultatų (2008-2012 m.) analizė bei juos apibūdinančių požymių analizė;
2. Nustatomas koreliacinio ryšio stiprumas tarp finansinių institucijų finansinių rezultatų ir juos įtakančių veiksnių;
3. Atliekama tiesinė regresinė analizė;
4. Randamas regresijos lygties pavidalas ir įvertinami jo parametrai.

Sudarome tiesinės regresijos lygtį naudodami priklausomąjį kintamąjį \bar{Y} ir nepriklausomus kintamuosius \bar{X}_1 , \bar{X}_2 , \bar{X}_3 . Tiesinės regresijos lygtis yra (žr. (3) formulę):

$$\bar{Y} = a_0 + a_1 \cdot \bar{X}_1 + a_2 \cdot \bar{X}_2 + a_3 \cdot \bar{X}_3 + e; \quad (3)$$

Čia: \bar{Y} – finansiniai rezultatai;

a_0 – laisvasis narys;

a_1 – nežinomi koeficientai (konstantos);

\bar{X}_1 – socialinė atsakomybė;

\bar{X}_2 – dydis;

\bar{X}_3 – rizika.

e – atsitiktinė paklaida.

Apibendrinus, socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimas yra sudėtingas procesas visų pirma dėl socialinės atsakomybės matavimo sudėtingumo. Finansinius rezultatus yra lengviau išmatuoti, tačiau kyla neaiškumas kokius rodiklius analizuoti. Esminiai veiksniai, įtakoiantys finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšį yra finansinių institucijų dydis ir rizika. Pasak autorių, didesnės organizacijos turi daugiau motyvų veikti socialiai atsakingai, o rizika gali turėti įtakos organizacijos finansiniams rezultatams ateityje. Siekiant įvertinti finansinių institucijų socialinę atsakomybę pasirinktas turinio analizės metodas, kuris leis įvertinti, kiek dėmesio atitinkamai socialinės atsakomybės veiklai finansinės institucijos skiria finansinėse ataskaitose. Finansinių institucijų dydį geriausiai apibūdina turimas turtas, riziką –

finansinio sveto rodiklis, finansinius rezultatus – turto pelningumo rodiklis. Pagrindus tyrimui pasirinktų metodų tinkamumą ir aprašius tyrimui atlikti atrinktus rodiklius yra parengtas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis, kuris atskleis ar finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos, dydis ir rizika statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus. Siekiant empiriškai patikrint modelį toliau yra atliekama finansinių institucijų veiklos analizė, socialinės atsakomybės analizė, koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė.

3. FINANSINIŲ INSTITUCIJŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS POVEIKIO FINANSINIAMS REZULTATAMS VERTINIMO EMPIRINIS TYRIMAS

3.1. Finansinių institucijų veiklos analizė

Kaip jau minėta anksčiau, šiuo metu Lietuvoje veikia 7 Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai. Apžvelkime kiekvieną jų trumpai:

AB Seb bankas. SEB yra pirmaujanti Šiaurės šalių finansinių paslaugų grupė. SEB bankas konsultuoja klientus finansų klausimais ir teikia jiems universalias finansines paslaugas Švedijoje ir Baltijos šalyse. SEB grupei priklausančių bankų Danijoje, Suomijoje, Norvegijoje ir Vokietijoje pagrindinės veiklos sritys yra verslo ir investicinės bankininkystės paslaugos verslo klientams ir institucijoms. „Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ)“ valdo 100 proc. AB SEB banko Lietuvoje akcijų.

AB Finasta bankas. Finansinė grupė „Finasta“ – didžiausia Baltijos šalių privačios bankininkystės ir gerovės valdymo grupė. Įkurta 1994 metais „Finasta“ nuosekliai siekia tapti geriausia gerovės valdymo platforma Vidurio ir Rytų Europoje, Nepriklausomų šalių sandraugos šalyse. Grupė klientams teikia aukščiausios kokybės gerovės, turto valdymo, investicijų tarpininkavimo ir įmonių finansų sprendimus. Grupė turi ilgametę patirtį finansų rinkose – ji pradėjo savo veiklą dar tuomet, kai tik formavosi Lietuvos finansų rinka ir buvo įkurta Vilniaus vertybinių popierių birža.

AB Citadele bankas. AB „Citadele“ bankas Lietuvoje priklauso Latvijoje įsteigto „Citadele“ banko grupei. AB „Citadele“ banko Lietuvoje vienintelis akcininkas – Latvijos AS „Citadele banka“. AB „Citadele“ banko veiklos prioritetą yra Lietuvos rinka. AS „Citadele banka“ grupės padaliniai veikia Baltijos šalyse ir kitose 8 šalyse. „Citadele“ bankas sėkmingai vysto bendradarbiavimą su tarptautine kompanija „American Express“.

AB Dnb bankas. DNB bankas priklauso didžiausiai Norvegijos finansinių paslaugų grupei, teikiančiai kokybiškas paslaugas individualiems ir verslo klientams 19-oje pasaulio šalių. DNB bankas Lietuvoje pripažintas vienu iš geriausiai klientus aptarnaujančiu banku šalyje trejus metus iš eilės, taip pat yra trečias šalies bankinėje rinkoje pagal valdomą turtą, paskolų ir indėlių portfelį. Bankas teikia kokybiškas finansines paslaugas daugiau nei 700 tūkstančių individualių klientų ir verslo įmonių.

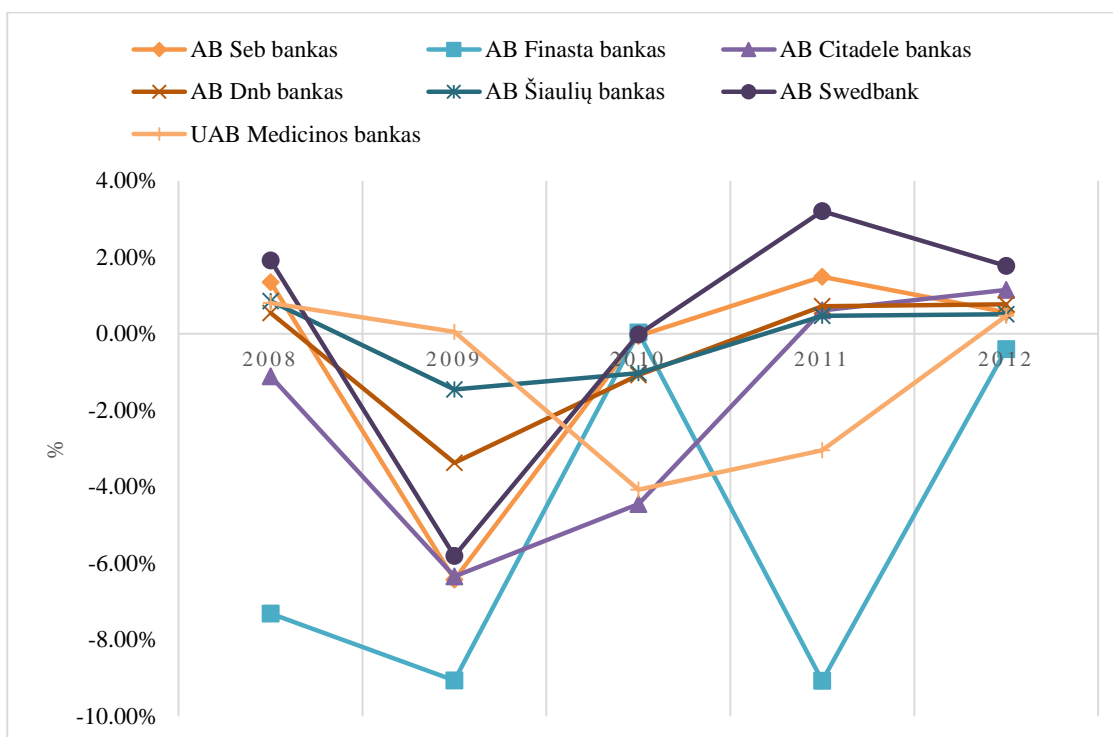
AB Šiaulių bankas. Šiaulių bankas savo veiklą pradėjo vykdyti 1992 m. Šiaulių bankas yra vienas didžiausių lietuviško kapitalo dalį turintis bankas. Pradėjęs darbą Šiauliuose bankas nuolat plėčiasi ir šiuo metu turi 76 teritorinius padalinius 37-iose Lietuvos miestuose.

AB Swedbank. Banko „Swedbank“ šaknys glūdi Švedijos taupomojo banko tradicijose, susiformavusiose dar 1820 m. Bankas „Swedbank“ teikia visas bankines paslaugas privatiems

asmenims ir įmonėms savo namų rinkose Švedijoje, Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – aptarnauja 7.6 milijonus privačių klientų ir daugiau kaip 600 000 įmonių ir organizacijų.

UAB Medicinos bankas. Bankas savo veiklą pradėjo 1992 metais. Šiuo metu Medicinos bankas turi 107 klientų aptarnavimo padalinius visoje Lietuvoje. Medicinos bankas vienas iš pirmųjų bankų Lietuvoje klientams pradėjo teikti internetinės bankininkystės paslaugą. Pagrindinis banko akcininkas – Saulius Karosas valdo 88,63 % Medicinos banko akcijų. „Western Petroleum Ltd“ 9,87 %, kiti akcininkai valdo 1,5 % banko įstatinio kapitalo.

17 paveiksle pavaizduotas finansinių institucijų ROA rodiklis 2008-2012 metais (žr. 17 pav).

17 pav. Finansinių institucijų ROA rodiklis, % (2008-2012 m.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

Finansinių institucijų ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje svyruoja nuo mažiausio - 9.07 % (2009 m. AB Finasta bankas) iki didžiausio 3.20 % (2011 m. AB Swedbank). Geriausia finansinė institucija pagal finansinius rezultatus yra AB Swedbank, kurio vidutinis ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 0.21 %. Blogiausia finansinė institucija pagal finansinius rezultatus yra AB Finasta bankas, kurio vidutinis ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje yra -5.17%.

18 paveiksle pavaizduotas finansinių institucijų turtas 2008-2012 m. laikotarpyje (žr. 18 pav). Kadangi finansinių institucijų dydį vertiname pagal turimą turtą, tai didžiausia finansinė institucija yra AB Seb bankas, kurio turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 23794510 tūkst. Lt. Daugiausiai turto bankas turėjo 2008 m. (25830497 tūkst.), mažiausiai – 2010 m. (21028262 tūkst.).

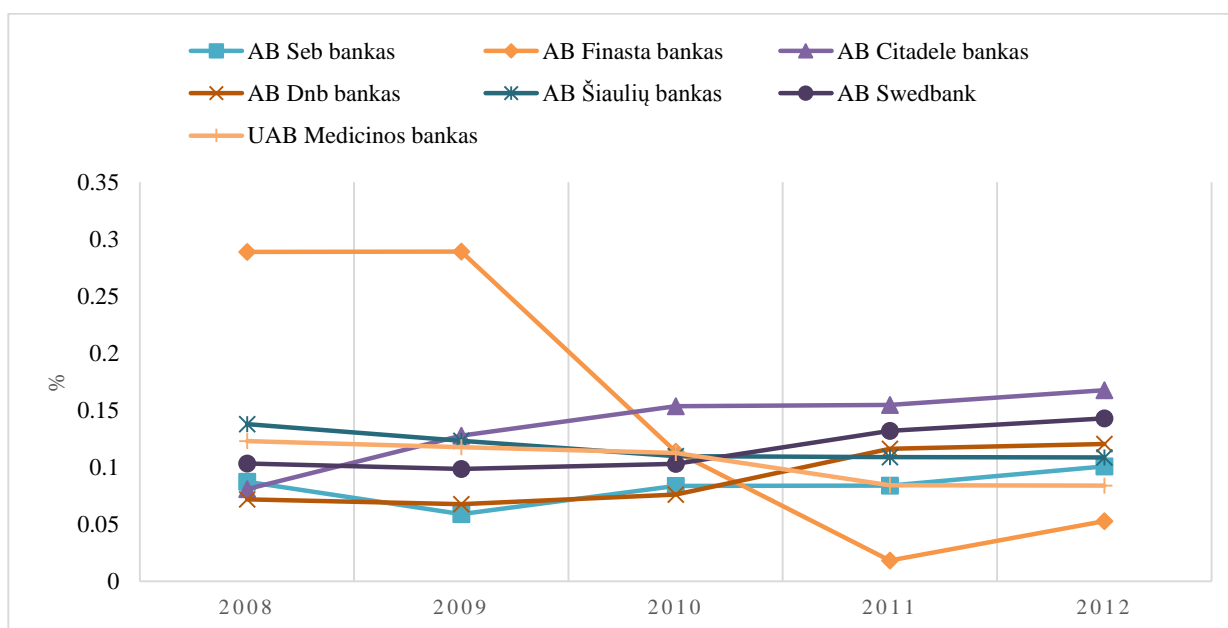
18 pav. Finansinių institucijų turtas, tūkst. Lt. (2008-2012 m.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

Antroji pagal dydį finansinė institucija yra AB Swedbank. Banko turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 18415272 tūkst. Daugiausiai turto bankas turėjo 2008 m. (19890640 tūkst. Lt), mažiausiai – 2010 m. (17317158 tūkst.). Trečioji pagal dydį finansinė institucija yra AB Dnb bankas, kurio turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 11832978 tūkst. Lt. Daugiausiai turto bankas turėjo 2008 m. (13101513 tūkst. Lt.), mažiausiai – 2011 m. (11242806 tūkst. Lt). Ketvirtoji pagal dydį finansinė institucija yra AB Šiaulių bankas, kurio turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 2421328 tūkst. Lt.

Penktoji pagal dydį finansinė institucija yra AB Citadele bankas, kurio turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 1289517 tūkst. Lt. Šeštoji pagal dydį finansinė institucija yra UAB Medicinos bankas, kurio turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 818487 tūkst. Lt. Mažiausia pagal dydį finansinė institucija yra AB Finasta bankas, kurio turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 193629 tūkst. Lt.

19 paveiksle pavaizduotas finansinių institucijų finansinio svėro koeficiento rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje (žr. 19 pav). Finansinių institucijų, išskyrus AB Finasta banko, finansinio svėro koeficientas svyravo tendencingai. Finansinių institucijų finansinio svėro koeficientas svyravo nuo žemiausio 1.83% (2011 m. AB Finasta bankas) iki aukščiausio - 28.90% (2009 m. AB Finasta bankas). Aukščiausią finansinio svėro koeficiento vidurkį 2008-2012 m. laikotarpyje išlaikė AB Finasta bankas (15.26%), kas rodo žemesnę banko kapitalo riziką. Žemiausią finansinio svėro koeficiento vidurkį 2008-2012 m. laikotarpyje išlaikė AB Seb bankas (8.30%), kas rodo aukštesnę banko kapitalo riziką.

19 pav. Finansinių institucijų finansinio svėro koeficiento rodiklis, % (2008-2012 m.)

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

3.2. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės analizė

Nagrinėjamos finansinės institucijos vykdo skirtingas socialiai atsakingas veiklas, taip pat skirtingu lygiu (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos

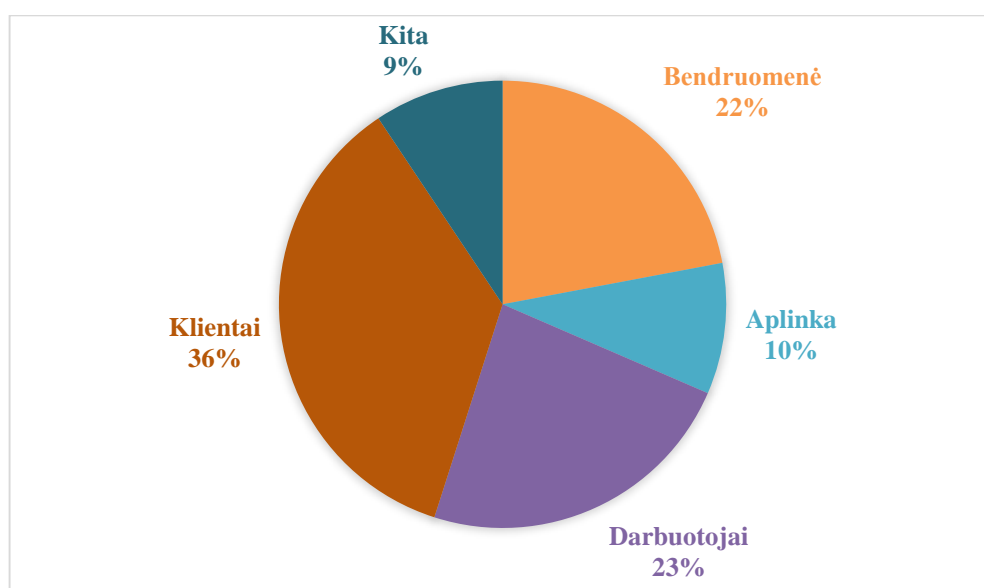
Pavadinimas	Bendruomenė	Aplinka	Darbuotojai	Klientai	Kita
AB Seb bankas	18	5	13	18	20
AB Finasta bankas	0	0	31	50	5
AB Citadele bankas	3	12	14	9	4
AB Dnb bankas	32	0	36	207	9
AB Šiaulių bankas	44	22	88	19	16
AB Swedbank	115	52	45	51	26
UAB Medicinos bankas	9	4	8	7	14
Iš viso:	221	95	235	361	94

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

AB Seb bankas daugiausiai dėmesio skiria socialinėms veikloms, orientuotoms į klientus ir bendruomenę, kiek mažiau į darbuotojus. Mažiausiai dėmesio bankas skiria į aplinką orientuotoms iniciatyvoms. AB Finasta bankas pirmiausiai yra socialiai atsakingas savo klientams bei darbuotojams. Bankas savo finansinėse ataskaitoje neaprašo socialinių iniciatyvų, orientuojų į bendruomenę ir aplinką. AB Citadele bankas finansinėse ataskaitose daugiausiai aprašo socialines iniciatyvas, orientuotas į darbuotojus, kiek mažiau į aplinką ir klientus, mažiausiai – į bendruomenę. AB Dnb bankas daugiausiai dėmesio skiria socialinėms veikloms, orientuotoms į klientus, kiek mažiau – į

darbuotojus ir bendruomenę. Bankas finansinėse ataskaitose neaprašo socialiai atsakingų veiklų, orientuotų į aplinką. AB Šiaulių bankas finansinėse ataskaitose daugiausiai aprašo socialiai atsakingas iniciatyvas, nukreiptas į darbuotojus, kiek mažiau dėmesio skiria bendruomenei, aplinkai ir klientams. Vienintelė finansinė institucija, kuri finansinėse ataskaitose didžiausią dėmesį skiria socialinėms iniciatyvoms, orientuotoms į bendruomenę, yra AB Swedbank. Taip pat bankas vykdo socialiai atsakingas veiklas, nukreiptas į aplinką, klientus ir darbuotojus. UAB Medicinos bankas finansinėse ataskaitose gana vienodai skiria dėmesį visoms socialiai atsakingoms veikloms, mažiausias dėmesys skiriamas aplinkai.

Apibendrinus, finansinės institucijos daugiausiai dėmesio skiria socialiai atsakingoms veikloms, orientuotoms į klientus (36 % visų veiklų) (žr. 20 pav.).

20 pav. **Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklų pasiskirstymas, % (2008-2012 m. laikotarpyje)**

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

Taip pat finansinės institucijos intensyviai vykdo socialiai atsakingas veiklas, orientuotas į darbuotojus (23 %). Finansinės institucijos taip pat yra socialiai atsakingos prieš bendruomenę (22 %). Mažiau dėmesio finansinės institucijos skiria aplinkai (10 %). 9% visų veiklų sudaro kita socialiai atsakinga veikla.

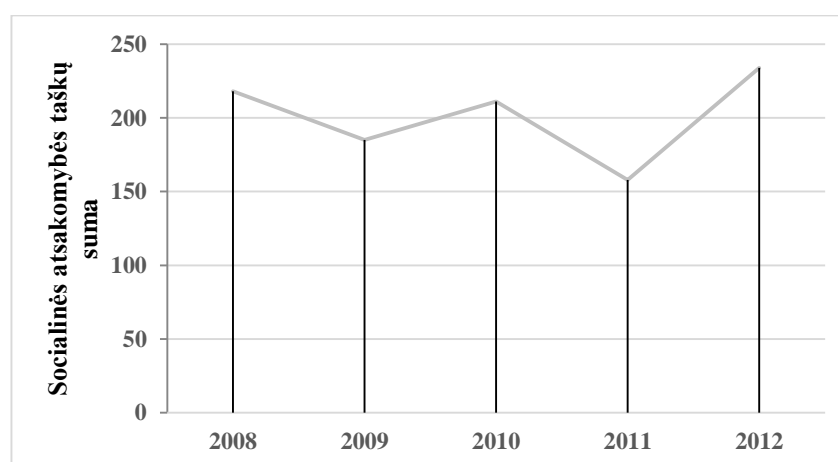
Kaip matome iš 8 lentelės, finansinė instucija AB Swedbank daugiausiai aprašo socialinę atsakomybę finansinėse ataskaitose (vidurkis 58 sakiniai), antroje vietoje yra finansinė institucija AB Dnb bankas (vidurkis 57 sakiniai) ir trečioje vietoje yra AB Šiaulių bankas (vidurkis 38 sakiniai). Kiek mažiau socialiai atsakingos įmonės, remiantis finansinėmis ataskaitomis, yra AB Finasta bankas (vidurkis 17 sakinių), AB Seb bankas (vidurkis 15 sakinių), AB Citadele bankas (vidurkis 8 sakiniai) ir UAB Medicinos bankas (vidurkis 8 sakiniai).

8 lentelė. Socialinės atsakomybės taškų suma

	Pavadinimas	2008	2009	2010	2011	2012	Vidurkis
1	AB Seb bankas	16	15	17	10	16	15
2	AB Finasta bankas	21	15	18	15	17	17
3	AB Citadele bankas	9	9	7	9	8	8
4	AB Dnb bankas	80	61	47	38	58	57
5	AB Šiaulių bankas	17	20	30	44	78	38
6	AB Swedbank	65	55	82	36	51	58
7	UAB Medicinos bankas	10	10	10	6	6	8

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

Finansinių institucijų socialinės atsakomybės svyravimai 2008-2012 m. laikotarpyje pavaizduoti 21 paveiksle (žr. 21 pav).

21 pav. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės svyravimai 2008-2012 m.

Šaltinis: sudaryta autoriaus remiantis finansinėmis ataskaitomis

Finansinių institucijų socialinė atsakomybė 2008-2012 m. laikotarpyje tendencingai svyravo. 2008 metais finansinių institucijų finansinėse ataskaitose buvo aprašyti 218 sakinių apie socialinės atsakomybės iniciatyvas, kai tuo tarpu 2011 metais finansinės institucijos socialinei atsakomybei skyrė mažiau dėmesio (158 sakiniai). 2012 metais finansinių institucijų finansinėse ataskaitose aprašyti 234 sakiniai. 2012 metais, lyginant su 2008 metais, dėmesys socialinei atsakomybei padidėjo 6.84 %, lyginant su 2011 metais – 32.48 %.

3.3. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimas

3.3.1. Koreliacinė analizė

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Seb banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei rizikos (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 9 lentelėje (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. AB Seb banko korelacių matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	-0.171053058	1		
Dydis	0.115505825	-0.588150181	1	
Rizika	0.858801948	0.109920552	-0.15631	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus korelacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X₁) gavome, kad tarp šių duomenų yra labai silpna korelacija (r = -0.171053058).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl korelacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: H₀ : r = 0;

H₁ : r ≠ 0.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.300704424$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

3.182446305 < 4.176534846, H₀ priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus korelacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X₂) gavome, kad tarp šių duomenų korelacija yra labai silpna (r = 0.115505825).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl korelacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: H₀ : r = 0;

H₁ : r ≠ 0.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.201410035$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

0.201410035 < 3.182446305, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir rizikos (X_3) gavome, kad koreliacija yra stipri ($r = 0.858801948$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 2.903506056$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

2.903506056 < 3.182446305, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Seb banko finansinių rezultatų svyravimai yra visiškai nepriklausomi nuo socialinės atsakomybės ir dydžio. Tačiau AB Seb banko finansinių rezultatų svyravimai yra stipriai priklausomi nuo rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Finasta banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei rizikos (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 10 lentelėje (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. AB Finasta banko koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	0.266102026	1		
Dydis	0.478739917	-0.38731742	1	
Rizika	-0.410923562	0.39025337	-0.937705445	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir socialinės atsakomybės (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra silpna koreliacija ($r = 0.266102026$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.47814169$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$0.47814169 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra vidutinė ($r = 0.478739917$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinę ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.944467754$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.944467754 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir *dydžio* duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *rizikos* (X_3) gavome, kad koreliacija yra vidutinė ($r = -0.410923562$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinę ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.780699861$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$|-0.78069986| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Finasta banko finansinių rezultatų svyravimai silpnai priklausomi nuo socialinės atsakomybės svyravimų. Tuo tarpu banko finansinių rezultatų svyravimai yra vidutiniškai priklausomi nuo dydžio ir rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Citadele banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 11 lentelėje (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. AB Citadele banko koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	0.143169109	1		
Dydis	-0.122051949	0.546333994	1	
Rizika	0.206070317	-0.517121429	-0.972260722	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra labai silpna koreliacija ($r = 0.143169109$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.250557353$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$0.250557353 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra labai silpna ($r = -0.122051949$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinę ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$H_1 : r \neq 0.$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.21299257$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$|-0.21299257| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *rizikos* (X_3) gavome, kad koreliacija yra silpna ($r = 0.206070317$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinę ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$H_1 : r \neq 0.$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.364752882$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.364752882 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Citadele banko finansinių rezultatų svyravimai yra visiškai nepriklausomi nuo socialinės atsakomybės ir dydžio svyravimų. Banko finansinių rezultatų svyravimai taip pat silpnai priklausomi nuo rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Dnb banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei rizikos (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 12 lentelėje (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. AB Dnb banko koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	-0.031949182	1		
Dydis	0.052283005	0.950314086	1	
Rizika	0.675455729	-0.511106276	-0.525117938	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra labai silpna koreliacija ($r = -0.031949182$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.055365871$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$|-0.055365871| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra labai silpna ($r = 0.052283005$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.090680844$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

0.090680844 < 3.182446305, Ho priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir rizikos (X₃) gavome, kad koreliacija yra vidutinė (r = 0.675455729).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: H₀ : r = 0;

H₁ : r ≠ 0.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 1.586551102$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

1.586551102 < 3.182446305, Ho priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Dnb banko finansinių rezultatų svyravimai visiškai nepriklausomi nuo socialinės atsakomybės ir dydžio svyravimų. Banko finansinių rezultatų svyravimai yra vidutiniškai priklausomi nuo rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Šiaulių banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X₁), dydžio (X₂) bei rizikos (X₃). Koreliacijų matrica pavaizduota 13 lentelėje (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. AB Šiaulių banko koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	0.383552809	1		
Dydis	0.426257775	0.943701787	1	
Rizika	0.163192679	-0.683018158	-0.788521651	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra silpna koreliacija ($r = 0.383552809$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$H_1 : r \neq 0.$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.719349566$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$0.719349566 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra vidutinė ($r = 0.426257775$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$H_1 : r \neq 0.$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.816160405$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.816160405 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *rizikos* (X_3) gavome, kad koreliacija yra labai silpna ($r = 0.163192679$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.286498751$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.286498751 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių institucijų finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Šiaulių banko finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo socialinės atsakomybės svyravimų, vidutiniškai priklausomi nuo dydžio svyravimų. Banko finansinių rezultatų svyravimai yra visiškai nepriklausomi nuo rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp AB Swedbank finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei rizikos (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 14 lentelėje (žr. 14 lentelę).

14 lentelė. AB Swedbank koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	-0.215153773	1		
Dydis	0.247406329	-0.085888061	1	
Rizika	0.617149294	-0.64796672	0.056825491	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra silpna koreliacija ($r = -0.215153773$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinę ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.381594131$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$|-0.38159413| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra silpna ($r = 0.247406329$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.442269693$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.442269693 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *rizikos* (X_3) gavome, kad koreliacija yra vidutinė ($r = 0.617149294$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 1.358504496$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$1.358504496 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad AB Swedbank finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo socialinės atsakomybės ir dydžio svyravimų. Banko finansiniai rezultatai yra vidutiniškai priklausomi nuo rizikos svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp UAB Medicinos banko finansinių rezultatų (Y), socialinės atsakomybės (X_1), dydžio (X_2) bei rizikos (X_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 15 lentelėje (žr. 15 lentelę).

15 lentelė. UAB Medicinos banko koreliacijų matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	0.052107813	1		
Dydis	-0.223922369	-0.424586865	1	
Rizika	0.19692946	0.980338995	-0.558359149	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *socialinės atsakomybės* (X_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra labai silpna koreliacija ($r = 0.052107813$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$H_1 : r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.090376159$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$0.090376159 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir *dydžio* (X_2) gavome, kad tarp šių duomenų koreliacija yra silpna ($r = -0.223922369$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0$;

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.397950073$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$|-0.397950073| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (Y) ir rizikos (X_3) gavome, kad koreliacija yra labai silpna ($r = 0.19692946$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0 : r = 0;$

$$H_1 : r \neq 0.$$

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.347904617$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{\frac{0,1}{2}; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.347904617 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad UAB Medicinos banko finansinių rezultatų svyravimai yra visiškai nepriklausomi nuo socialinės atsakomybės ir rizikos svyravimų. Banko finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo dydžio svyravimų.

Apskaičiuojame koreliacijos koeficientą tarp finansinių institucijų finansinių rezultatų (\bar{Y}), socialinės atsakomybės (\bar{X}_1), dydžio (\bar{X}_2) bei rizikos (\bar{X}_3). Koreliacijų matrica pavaizduota 16 lentelėje (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Finansinių institucijų korelacių matrica

	<i>Finansiniai rezultatai</i>	<i>Socialinė atsakomybė</i>	<i>Dydis</i>	<i>Rizika</i>
Finansiniai rezultatai	1			
Socialinė atsakomybė	0.458640993	1		
Dydis	0.202135832	0.00309817	1	
Rizika	-0.411421215	0.333716782	0.532573109	1

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Apskaičiavus korelacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (\bar{Y}) ir socialinės atsakomybės (\bar{X}_1) gavome, kad tarp šių duomenų yra vidutinė korelacija ($r = 0.458640993$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl korelacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0: r = 0$;

$H_1: r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.893956951$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezę:

$0.893956951 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir socialinės atsakomybės duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus korelacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (\bar{Y}) ir dydžio (\bar{X}_2) gavome, kad tarp šių duomenų korelacija yra silpna ($r = 0.202135832$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl korelacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0: r = 0$;

$H_1: r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = 0.357488999$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$0.357488999 < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir dydžio duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp finansinių rezultatų (\bar{Y}) ir rizikos (\bar{X}_3) gavome, kad koreliacija yra vidutinė ($r = -0.411421215$).

Siekiant tiksliau įvertinti koreliacinį ryšį patikrinsime hipotezę dėl koreliacijos koeficiento lygybės nuliui.

Hipotezė: $H_0: r = 0$;

$H_1: r \neq 0$.

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} = -0.781837842$$

$$t_{\frac{\alpha}{2}; n-2} = t_{0,1; 5-2} = 3.182446305$$

Radus reikiamus duomenis tikriname hipotezes:

$|-0.781837842| < 3.182446305$, H_0 priimame, taigi finansinių rezultatų ir rizikos duomenys nekoreliuoja.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus matome, kad finansinių institucijų finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo dydžio svyravimų, vidutiniškai priklausomi nuo socialinės atsakomybės ir rizikos svyravimų.

3.3.2. Regresinė analizė

Pasirenkamas reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,1$ ir apskaičiuojami visi koeficientai a_i ir laisvasis narys a_0 . Gauti regresinės analizės rezultatai pavaizduoti 17 lentelėje (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. Regresinės analizės rezultatai

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value
Intercept	-0.18096	0.028692	-6.30686	0.100107
\bar{X}_1 (Socialinė atsakomybė)	0.003876	0.0004	9.693265	0.065445
\bar{X}_2 (Dydis)	3.17E-08	3.81E-09	8.319364	0.076157
\bar{X}_3 (Rizika)	-1.837	0.166965	-11.0023	0.057704

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Žiūrint pagal „P-value“ reikšmę atmetas laisvasis narys, kadangi jis yra statistiškai nereikšmingas („P-value“ reikšmė > 0.1 (10 % reikšmingumo lygmuo)). Atmetus netinkamus

duomenis pagal „P-value“ reikšmę, galima daryti išvadą, kad finansinių institucijų finansinių rezultatų pokyčiams statistiškai reikšmingą įtaką turi \overline{X}_1 (Socialinė atsakomybė), \overline{X}_2 (Dydis), \overline{X}_3 (Rizika).

Taigi tiesinės regresijos lygtis yra (žr. (4) formulę):

$$\overline{Y}_{(t)} = 0.003876 \cdot \overline{X}_1 + 0.0000000317 \cdot \overline{X}_2 - 1.837 \cdot \overline{X}_3; \quad (4)$$

Gauta tiesinė regresijos lygtis parodo, kad rizika yra atvirkščiai susijusi su finansinių institucijų finansiniais rezultatais, kai tuo tarpu socialinė atsakomybė ir dydis tiesiogai susiję su finansiniais rezultatais. Gauti rezultatai rodo, kad finansinių institucijų socialinei atsakomybei padidėjus papildomu vienetu, finansinių institucijų finansiniai rezultatai padidėja 0.003876 vienetais. Finansinių institucijų dydžiui padidėjus papildomu tūkstančiu litu, finansinių institucijų rezultatai padidėja 0.0000000317 vienetais. Papildomu vienetu sumažinus riziką, finansinių institucijų finansiniai rezultatai padidėja 1.837.

3.3.3. Hipotezės apie determinacijos koeficiento lygybę nuliui tikrinimas

Tikrinsime pagrindinę hipotezę:

Hipotezė: $H_0: R^2 = 0;$

$H_1: R^2 \neq 0.$

Kadangi *Significance F* $< \alpha$, t.y. $0.099664 < 0,1$, tai H_0 atmetame ir tai reiškia, kad regresijos lygtis turi prasmę.

Norint įvertinti sukurto modelio tinkamumą, reikia atsižvelgti į determinacijos koeficientą. Šio modelio atžvilgiu R^2 yra 0.99386. Toks determinacijos koeficientas rodo, kad 99,39 proc. finansinių institucijų finansinius rezultatus lemia socialinė atsakomybė, dydis ir rizika. Tokia regresijos lygtis yra patikima.

3.4. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

1. Atlikus finansinių institucijų veiklos analizę pastebėta, kad finansinių institucijų ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje svyravo nuo mažiausio - 9.07 % iki didžiausio 3.20 %. Geriausia finansinė institucija pagal finansinius rezultatus yra AB Swedbank, kurio vidutinis ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 0.21 %, blogiausia - AB Finasta, kurio vidutinis ROA rodiklis 2008-2012 m. laikotarpyje yra -5.17%. Didžiausia pagal dydį finansinė institucija yra AB Seb bankas, kurio turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra 23794510 tūkst. Lt. Mažiausia finansinė institucija yra AB Finasta bankas, kurio turimo turto vidurkis 2008-2012 m. laikotarpyje yra

193629 tūkst. Lt. Finansinių institucijų finansinio svėro koeficientas 2008-2012 m. laikotarpyje svyravo nuo žemiausio 1.83% iki aukščiausio - 28.90%. Aukščiausią finansinio svėro koeficiento vidurkį 2008-2012 m. laikotarpyje išlaikė AB Finasta bankas (15.26%), žemiausią - AB Seb bankas (8.30%). Apibendrinus, finansinės institucijos demonstruoja skirtingus finansinius rezultatus.

2. Atlikus finansinių institucijų socialinės atsakomybės analizę pastebėta, kad finansinės institucijos daugiausiai dėmesio skiria socialiai atsakingoms veikloms, orientuotoms į klientus (36 % visų veiklų), mažiausiai - aplinkai (10 %). Finansinė institucija AB Swedbank daugiausiai aprašo socialinę atsakomybę finansinėse ataskaitose (vidurkis 58 sakiniai), mažiausiai - AB Citadele bankas (vidurkis 8 sakiniai) ir UAB Medicinos bankas (vidurkis 8 sakiniai). Tai rodo šių bankų požiūrį į socialinės atsakomybės svarbą.
3. Atlikus koreliacinę analizę nustatyta, kad AB Seb banko, AB Citadele banko, AB Dnb banko, UAB Medicinos banko finansinių rezultatų svyravimai yra visiškai nepriklausomi nuo socialinės atsakomybės svyravimų, kai tuo tarpu AB Finasta banko, AB Šiaulių banko, AB Swedbank finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo socialinės atsakomybės svyravimų. Finansinių institucijų finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo dydžio svyravimų, vidutiniškai priklausomi nuo socialinės atsakomybės ir rizikos svyravimų. Šie rezultatai patvirtina prielaidą, kad socialinės atsakomybės veiksnys nenaudojamas tarpbankinėje konkurencijoje.
4. Regresinės analizės metu nustatyta, kad 99,39 proc. finansinių institucijų finansinius rezultatus lemia socialinė atsakomybė, dydis ir rizika. Ryšys tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų yra teigiamas. Gauti rezultatai rodo, kad finansinių institucijų socialinei atsakomybei padidėjus papildomu vienetu, finansiniai rezultatai padidėja 0.003876 vienetais. Remiantis gautais koreliacinės ir tiesinės regresinės analizės rezultatais priimame arba atmetame tyrime iškeltas hipotezes (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. Tyrimo hipotezės

Tyrimo hipotezės	Rezultatas
H_0 : Finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.	Priimta
H_1 : Finansinių institucijų dydis statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.	Priimta
H_2 : Finansinių institucijų rizika statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus.	Priimta

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Galima teigti, kad susietumas tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų turėtų labiau atsispindėti vertinamas bankų veikloje, jų kreditavimo politikoje.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

1. Atlikus mokslinės literatūros analizę pastebėta, kad nėra sutarto vieningo socialinės atsakomybės apibrėžimo. Autoriai nagrinėja skirtingus socialinės atsakomybės aspektus, kas sąlygoja koncepcijos interpretavimo platumą. Mokslinės literatūros analizė leidžia išskirti du pagrindinius socialinės atsakomybės aspektus: vidinį ir išorinį. Vidinis aspektas yra susijęs su organizacijos vidaus praktika, išorinis įtraukia išorės suinteresuotąsias šalis. Išanalizavus socialinės atsakomybės koncepcijų evoliuciją pastebėta, kad požiūris į socialinę atsakomybę keitėsi palaipsniui. Anksčiau socialinė atsakomybė buvo vertinama tik iš akcininkų perspektyvos, kiek vėliau socialinė atsakomybė buvo apibrėžta kaip įsipareigojimas visuomenei, kurioje organizacija veikia. Dabartinėje socialinės atsakomybės teorijoje vyrauja požiūris, kad socialinė atsakomybė yra santykių su suinteresuotomis šalimis vystymas.
2. Mokslinės literatūros analizė išryškino esminį skirtumą tarp tradicinės ir socialiai atsakingos finansinės institucijos. Tradicinės finansinės institucijos dažniausiai orientuojasi tik į pelno maksimizavimą, kai tuo tarpu socialiai atsakingoms institucijoms rūpi ne tik pelnas, bet jos taip pat siekia žmonių bei aplinkos gerovės. Bankai savo kasdieninėje veikloje vadovaujasi apibrėžtu etiniu - moraliniu elgesio kodeksu. Tokios normos nustatomos ir taikomos siekiant valdyti vidaus santykius ir santykius su kitomis grupėmis. Nepaisant to, kad bankų etikos kodeksų struktūra yra skirtinga, tačiau daugumos bankų kodeksų pagrindinės nuostatos yra panašios. Jos apima atsakomybės prisiėmimą, sąžiningumą, reikalavimus darbuotojams, darbui su klientais, klientų informacijos ir banko konfidencialumo saugojimą, ginčų ir konfliktų vengimą ir kitas nuostatas.
3. Socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsąjį teorinių ir empirinių tyrimų rezultatų analizė atskleidė vyraujančius prieštaravimus ir vieningo sutarimo dėl socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšio nebuvimą. Vieni autoriai akcentuoja teigiamą ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, kai tuo tarpu kiti akcentuoja neigiamą ryšį tarp šių dviejų kintamųjų. Skirtingus tyrimų rezultatus lemia skirtingi vertinimo metodai ir socialinės atsakomybės matavimo sudėtingumas. Socialinės atsakomybės vertinimo metodai gali skirtis dėl informacijos rinkimo būdo, inicijavimo taško, duomenų šaltinių ir skirtingų duomenų tipų. Empiriniai socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąryčio tyrimai gali būti atlikti analizuojant trumpalaikį ar ilgalaikį finansinį poveikį.
4. Esminiai veiksniai, įtakojantys finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšį yra finansinių institucijų dydis ir rizika. Pasak autorių, didesnės organizacijos turi daugiau motyvų veikti socialiai atsakingai, o rizika gali turėti įtakos organizacijos finansiniams rezultatams ateityje.

5. Atlikus finansinių institucijų socialinės atsakomybės analizę galima teigti, kad finansinių institucijų dėmesys socialinei atsakomybei ir jos reišmė didėja. 2012 metais, lyginant su 2008 metais, dėmesys socialinei atsakomybei padidėjo 6.84 %. Nagrinėjamos finansinės institucijos vykdo skirtingas socialiai atsakingas veiklas, taip pat skirtingu lygiu. Tačiau apibendrinus, finansinės institucijos daugiausiai dėmesio skiria socialiai atsakingoms veikloms, orientuotoms į klientus (36 % visų veiklų), taip pat finansinės institucijos intensyviai vykdo socialiai atsakingas veiklas, orientuotas į darbuotojus (23 %) ir bendruomenę (22 %). Mažiau dėmesio finansinės institucijos skiria aplinkai (10 %). 9% visų veiklų sudaro kita socialiai atsakinga veikla.
6. Apibendrinus empirinio tyrimo rezultatus galima teigti, kad finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams yra teigiamas. Koreliacinė analizė parodė, kad finansinių institucijų finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo dydžio svyravimų, vidutiniškai priklausomi nuo socialinės atsakomybės ir rizikos svyravimų. Tiesinė regresinė analizė parodė, kad finansinių institucijų finansiniams rezultatams statistiškai reikšmingą įtaką turi tiek socialinė atsakomybė, tiek ir finansinių institucijų dydis ir rizika. Gauti rezultatai rodo, kad finansinių institucijų socialinei atsakomybei padidėjus papildomu vienetu, finansiniai rezultatai padidėja 0.003876 vienetais. Visos tyrime iškeltos hipotezės: finansinių institucijų socialinės atsakomybės veiklos statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus (H_0), finansinių institucijų dydis statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus (H_1), finansinių institucijų rizika statistiškai reikšmingai įtakoja finansinius rezultatus (H_2) patvirtintos atliktu tyrimu. Gauti reikšmingi tyrimo rezultatai, kurie gali būti naudingi tolimesniems tyrimams.

Siūlymai:

1. Finansinės institucijos ir toliau turėtų investuoti į socialinės atsakomybės iniciatyvas dėl jų teigiamo poveikio finansiniams rezultatams.
2. Išsamesni tolimesni tyrimai turi būti atlikti siekiant įvertinti ilgalaikį finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams, kuomet daugiau duomenų taps prieinami. Tai leis praplėsti tyrimo laikotarpį.
3. Siekiant plačiau išnagrinėti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams tolimesniuose tyrimuose tikslinga tirti ne tik Lietuvos banko licenciją turinčius komercinius bankus, bet ir kitas finansines institucijas (pavyzdžiui, kredito unijas ir kt.).
4. Atliekant tolimesnius tyrimus į regresijos lygtį tikslinga įtraukti papildomų nepriklausomų kintamųjų, pavyzdžiui institucijos gyvavimo laikotarpį, darant prielaidą, kad ilgiau veikiančios institucijos yra brandesnės ir jose socialinės atsakomybės praktika yra nusistovėjusi, o neseniai įsteigtose institucijose socialinės atsakomybės praktika tik formuojasi ir yra intensyviai dalyvaujama socialinės atsakomybės veiklose.

LITERATŪRA

1. **AB Citadele banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <https://www.citadele.lt/apie-banka/finansines-ataskaitos/>, žiūrėta [2013 10 02].
2. **AB Dnb banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <https://www.dnb.lt/lt/apie-banka/ataskaitos-ir-reitingai/2013>, žiūrėta [2013 10 02].
3. **AB Finasta banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <http://www.finasta.com/lit/lt/apie-grupe-finasta/finansines-ataskaitos>, žiūrėta [2013 10 02].
4. **AB Seb banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <https://www.seb.lt/apie-seb/investuotojams/finansine-informacija/seb-banko-grupes-finansines-ataskaitos>, žiūrėta [2013 10 02].
5. **AB Swedbank metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <http://www.swedbank.lt/lt/pages/358>, žiūrėta [2013 10 02].
6. **AB Šiaulių banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <http://www.sb.lt/lt/apie-banka/investuotojams/finansines-ataskaitos%2C-rodikliai-ir-prospektai/>, žiūrėta [2013 10 02].
7. **Adewale A. A-A.** Ethics and professionalism in banking services // Basic Research Journal of Business Management and Accounts. - 2012, vol. 1(1), p. 01-05. - ISSN 2315-6899.
8. **Amole B.B., et. al.** Corporate Social Responsibility and Profitability of Nigeria Banks - A Causal Relationship// Research Journal of Finance and Accounting. – 2012, vol. 3(1), p. 6-17. - ISSN 2222-2847.
9. **Astromskienė A., Adamonienė R.** Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų Lietuvoje tendencijos // Ekonomika ir vadyba. – 2009, Nr. 14. - ISSN 1822-6515.
10. **Barbu T. C., Boitan I. A.** The Financial Crisis' Impact on Ethical Financial Institutions. Annals of Faculty of Economics, 2009. <http://steconomice.uoradea.ro/anale/volume/2009/v3-finances-banks-and-accountancy/78.pdf>, žiūrėta [2013 11 05].
11. **Belás J.** Social Responsibility and Ethics in the Banking Business: Myth or Reality? A Case Study from the Slovak Republic // Economic Annals. - 2012, vol. LVII (195), p. 115-137. - ISSN: 0013-3264.
12. **Božović J.** Business Ethics in Banking // Facta Universitatis, Economics and Organization. – 2007, vol. 4, no. 2, p. 173 – 182. <http://facta.junis.ni.ac.rs/eao/eao200702/eao200702-09.pdf>, žiūrėta [2013 06 20].
13. **Brammer, Millington A.** Does it pay to be different? An analysis of the relationship between corporate social and financial performance // Strategic Management Journal. – 2008, vol. 29 (12), p. 1325–1343. - ISSN: 1097-0266.

14. **Carroll A. B.** Corporate Social Responsibility. Evolution of a definitional construct // *Business & Society*, 1999, vol. 38, no. 3, p. 268-295.
http://www.academia.edu/419517/Corporate_Social_Responsibility_Evolution_of_a_Definitional_Construct, žiūrėta [2013 06 20].
15. **Carroll A. B.** A Three-dimensional Conceptual Model of Corporate Performance // *The Academy of Management Review*. – 1979, vol. 4, p. 497-505. – ISSN 1930-3807.
16. **Carroll A. B.** The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders // *Business Horizons*. - 1991, p. 39-48. - ISSN: 0007-6813.
17. **Cowton C. J.** Integrity, Responsibility and Affinity: Three Aspects of Ethics in banking // *Business Ethics: A European Review*. – 2002, vol. 1(4), p. 393-400. - ISSN: 1467-8608.
18. **Elkington J.** *Cannibals with Forks – the Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone Publishing Limited, Oxford UK. – 1999, p. 424. - ISBN: 978-1841120843.
19. **Epstein M. J., Roy M.-J.** Sustainability in action: Identifying and measuring the key performance drivers// *Long Range Planning*. – 2001, vol. 34(5), p. 585–604. – ISSN: 0024-6301.
20. **Europos komisija.** Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimas paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu// KOM(2006) 136, Briuselis. <http://www.socmin.lt/index.php?-945372631>, žiūrėta [2013 06 20].
21. **Figge F., Schaltegger S.** What is “stakeholder value”? Developing a catchphrase into a benchmarking tool // *University of Lueneburg*, - 2000, p. – 57. - ISBN: 978-935630-03-0.
22. **Friedman M.** The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits// *New York Times Magazine*. – 1970, September 13, p. 122-126. – ISSN 0028-7822.
23. **Goyal K. A., Joshi V.** A Study of Social and Ethical Issues in Banking Industry // *International Journal of Economics and Research* . – 2011, vol. 2(5), p. 49-57. - ISSN: 2229-6158.
24. **Graafland J. J., Van De Ven B. W.** The Credit Crisis and the Moral Responsibility of Professionals in Finance // *Journal of Business Ethics*. – 2011, no. 103, p. 605-619. - ISSN 1573-0697.
25. **Griffin J. J., Mahon J. E.** The Corporate Social Performance and Corporate Financial Performance Debates: Twenty- Five Years of Incomparable Research// *Business & Society*. – 1997, vol. 36(1), p. 5-31. – ISSN 0007-6503.
26. **Harris L., Spence L. J.** The Ethics of Ebanking // *Journal of Electronic Commerce Research*. – 2002, vol. 3, no. 2, p. 59-66. – ISSN 1572-9362.
27. **Heal G.** Corporate social responsibility: An economic and financial framework // *The Geneva Papers on Risk and Insurance - Issues and Practice*. – 2005, vol. 30(3), p. 387–409. - ISSN: 1468-0440.

28. **Hoepner A. G. F. et. al.** Corporate Social Responsibility across Industries: When can who do well by doing good?. – 2010. <http://ssrn.com/abstract=1284703>, žiūrėta [2013 11 05].
29. **Hopkins M., Cowe R.** Corporate Social Responsibility - Is There A Business Case, 2003. http://www2.accaglobal.com/pdfs/members_pdfs/publications/csr03.pdf, žiūrėta [2013 06 05].
30. **Icke B. T. et.al.** An Empirical Research of Ethical Banking in Turkey // Journal of Modern Accounting and Auditing. – 2011, vol. 7(3), p. 289-304. - ISSN: 1548-6583.
31. **Yeung S.** The Role of Banks in Corporate Social Responsibility // Journal of Applied Economics and Business Research. – 2011, vol. 1(2), p. 103-115. - ISSN 1927-033X.
32. **ISO Focus+.** Social responsibility ISO 26000 tells it like it is, 2011, vol. 2 (3), p. 1-45. - ISSN 1729-8709,
33. **Jamali D., Mirshak R.** Corporate Social Responsibility (CSR): Theory and Practice in a Developing Country Context // Journal of Business Ethics. – 2007, vol. 72, p. 243-262. – ISSN 1573-0697.
34. **Jasevičienė F (1).** The Ethics of Banking: Analysis and Estimates // Ekonomika. – 2012, vol. 91(3), p. 101-116. - ISSN 1392-1258.
35. **Jasevičienė F (2).** Finansų įstaigų veikla ir etika. Mokslo studijos. - Vilnius: Vilniaus universitetas, Vilniaus universiteto leidykla, 2012. – 240 p. – ISBN 978-609-459-097-9.
36. **Johnová I.** The Comparison of the Publication of Reports on Corporate Social Responsibility in the Area of Telecommunications Services // Scientific Papers of the University of Pardubice. - 2011, vol. 16 (21), p78-89. - ISSN 1211555X.
37. **Juščius V.** Verslo socialinės atsakomybės teorijų raida // Ekonomika. – 2007, Nr. 78, p. 48-64. - ISSN 1392–1258.
38. **Kakabadse et.al.** Corporate social responsibility and stakeholder approach: a conceptual review // International Journal of Governance and Ethics. – 2005, vol. 1 (4), p. 277-302. - ISSN 1741-802X.
39. **Marrewijk V. M.** Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability: Between Agency and Communion// Journal of Business Ethics. – 2003, vol. 44, p. 95- 105. - ISSN 1573-0697.
40. **Kong N. et.al.** Moving business/industry towards sustainable consumption: The role of NGOs. // European Management Journal. – 2002, vol. 20(2), p. 109–127. – ISSN: 0263-2373.
41. **Lietuvos bankų asociacija.** Geros bankų praktikos kodeksas. http://www.lba.lt/go.php/lit/Geros_banku_praktikos_kodeksas/2308/3/258, žiūrėta [2013 06 20].
42. **Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.** <http://www.socmin.lt/index.php?1342468704> , žiūrėta [2012 09 22].

43. **Mahoney L. S., Thorne L.** Corporate Social Responsibility and Long-term Compensation: Evidence from Canada // *Journal of Business Ethics*. – 2005, vol. 53, p. 241-253. ISSN 1573-0697.
44. **Nimwegen V. et.al.** Managing Values and Ethics in an International Bank // *International Journal of Cross Cultural Management*. – 2004, vol. 4(1), p. 101-122. - ISSN: 1741-2838.
45. **Norma, W., MacDonald C.** Getting to the Bottom of “Triple Bottom Line” // *Business Ethics Quarterly*. – 2004, vol. 14 (2). - ISSN 2153-3326.
46. **Orlitzky M. et. al.** Corporate Social and Financial Performance: A Meta-analysis // *Organization Studies*. - 2003, vol. 3(24), p. 403-441. – ISSN 0170-8406.
47. **Penczar M. et.al.** Reporting on Corporate Social Responsibility by Banks, Financial Institutions and Listed Companies in Poland// The Gdansk Institute for Market Economics, 2003. http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnacy242.pdf, žiūrėta [2013 06 05].
48. **Porter M.E., Kramer M.R.** The Competitive Advantage of Corporate Philanthropy. *Harvard Business Review*. – 2002. <http://www.expert2business.com/itson/Porter%20HBR%20Corporate%20philanthropy.pdf>, žiūrėta [2013 07 05].
49. **Ramasamy B, Yeung M.** Chinese Consumers’ Perception of Corporate Social Responsibility (CSR) // *Journal of Business Ethics*. – 2009, vol. 88, p. 119-132. - ISSN 1573-0697.
50. **Rendtorff J. D., Mattisson J.** Ethics in the bank internet encounter: an explorative study // *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*. – 2012, vol. 10(1), p. 36-51. - ISSN: 1477-996X.
51. **Revathy Dr. B.** Corporate Social Responsibility – An Implementation Guide for Business // *Far East Journal of Psychology and Business*. – 2012, vol. 6, no. 2, p. 15-31. – ISSN 22195440.
52. **Reverte C.** Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure Ratings by Spanish Listed Firms // *Journal of Business Ethics*. – 2009, vol. 88, p. 351–366. - ISSN 1573-0697.
53. **Rondinelli D. A., London T.** (2002) Stakeholder and corporate responsibilities in cross-sectoral environmental collaborations: Building value, legitimacy and trust // *Unfolding stakeholder thinking: Theory responsibility and engagement*. – 2002., p. 201–216. – ISBN: 1874719527
54. **Rudzkiėnė V.** Socialinė statistika: vadovėlis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005. – 260 p. – ISBN 9955-19-002-07.
55. **Safakli O. V.** A Research on the Ethical Dimension of Banking Crises in the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) // *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*. - 2005, vol. 10, no. 2, p. 24-30. - ISSN 1239-2685.
56. **Salmones M.D.M.G. et.al.** Influence of Corporate Social Responsibility on Loyalty and Valuation of Service // *Journal of Business Ethics*. – 2005, vol. 61, p. 369-385. - ISSN 1573-0697.

57. **San-Jose L. et.al.** Are Ethical Banks Different? A comparative analysis using Radical Affinity Index // Journal of Business Ethics. – 2011, vol. 11(100), p. 151- 173. - ISSN 1573-0697.
58. **San-Jose L. et.al.** Ethical Banks: An Alternative in the Financial Crisis // 22nd EBEN Annual Conference, 2009 September 10-12, Athens, Greece. <http://eprints.hud.ac.uk/4644/>, žiūrėta [2013 06 05].
59. **San-Jose L., Retolaza J. L.** Information Transparency as a Differentiation Factor of Ethical Banking in Europe: A Radical Affinity Index Approach // The ICFAI Journal of Bank Management. – 2008, vol. 7(3), p. 7-22. - ISSN: 0972-6918.
60. **Schaltegger S., Burritt, R.** Corporate sustainability// The international yearbook of environmental and resource economics. – 2005, p. 185–222. - ISSN: 1932-1473.
61. **Schwartz M. S., Carroll A.B.** Corporate Social Responsibility: A Three-Domain Approach // Business Ethics Quarterly. – 2003, vol. 13 (4), p. 503-530. – ISSN 1052-150X.
62. **Scott S.** Corporate Social Responsibility and the Fetter of Profitability // Social Responsibility Journal. – 2007, vol. 3, p. 31-39. – ISSN 1747-1117.
63. **Shahin A., Zairi M.** Corporate Governance as a Critical Element for Driving Excellence in Corporate Social Responsibility // International Journal of Quality & Reliability Management. – 2007, vol. 24, p. 753-770. – ISSN 0265-671X.
64. **Simpson W. G., Kohers. T.** The Link between Corporate Social and Financial Performance: Evidence from the Banking Industry// Journal of Business Ethics. - 2002, vol. 35 (2), p. 97-109. – ISSN 1573-0697.
65. **Soana M.** The Relationship between Corporate Social Performance and Corporate Financial Performance in the Banking Sector, 2009. <http://ssrn.com/abstract=1325956>, žiūrėta [2013 06 05].
66. **Šimanskienė L., Paužolienė J.** Įmonių socialinės atsakomybės svarba Lietuvos įmonėms // Management theory and studies for rural business and infrastructure development. - 2010. Nr. 20 (1) - ISSN 1822-6760.
67. **Tang Z. et.al.** How Corporate Social Responsibility Engagement Strategy Moderates the CSR-Financial Performance Relationship // Journal of Management Studies. – 2012, vol. 49 (7), p. 1274-1303. - ISSN: 1467-6486.
68. **Tench R., et.al.** Perceptions and Perspectives: Corporate Social Responsibility and the Media // Journal of Communication. – 2007, vol. 11, p. 348-370. – ISSN 1363-254X.
69. **Tidikis R.** Socialinių mokslų tyrimų metodologija: vadovėlis. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003. – 627 p. - ISBN 9955-563-26-5.
70. **Trotta A. et. al.** Banking reputation and CSR: a stakeholder value approach // The Naples Forum on Service 2011.

<http://www.naplesforumonservice.it/uploads/files/Trotta,%20Iannuzzi,%20Cavallaro,%20Dell%5C'Atti%20Banking%20reputation%20and%20CSR%20a%20stakeholder%20value%20approach.pdf>, žiūrėta [2013 09 12].

71. **Tsoutsoura M.** Corporate Social Responsibility and Financial Performance, 2004. <http://escholarship.org/uc/item/111799p2>, žiūrėta [2013 11 02].
72. **Turban D. B., Greening, D. W.** Corporate social performance and organizational attractiveness to prospective employees // Academy of Management Journal. – 1997, vol. 40(3), p. 658–672. – ISSN: 0001-4273.
73. **UAB Medicinos banko metinės finansinės ataskaitos (2008-2012 m.).** <http://www.medbank.lt/apie-banka/banko-finansines-ataskaitos/>, žiūrėta [2013 10 02].
74. **Uchida, Shigeru.** Corporate Social Responsibility and Financial Performance Linkage:A Preliminary Study for the Conceptual Framework. – 2009. <http://hdl.handle.net/10069/21627>, žiūrėta [2013 11 07].
75. **Van Beurden P., Gossling T.** The Worth of Values – a Literature Review on the Relation Between Corporate Social and Financial Performance // Journal of Business Ethics. – 2008, vol. 82 (2), p. 407-424. - ISSN 1573-0697.
76. **Vertybinių popierių birža Nasdaq OMX Vilnius.** Įmonių finansinė analizė rodiklių skaičiavimo metodika. – 2010, p. 1-97. – ISBN 978-609-95195-0-0.
77. **Waddock S. A., Graves S. B.** The Corporate Social Performance - Financial Performance Link// Strategic Management Journal. - 1997, vol. 18(4), p. 303-319. - ISSN 1097-0266.
78. **Weshah S. R. et. al.** The Impact of Adopting Corporate Social Responsibility on Corporate Financial Performance: Evidence from Jordanian Banks // Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business. – 2012, vol. 4, no. 5, p. 34 – 44. - ISSN (2073-7122).

Radvilavičiūtė B. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams / Finansų rinkų Verslo nuosavybės ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. E. Martinaitytė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2013. – 80 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuoti teoriniai socialinės atsakomybės aspektai ir ištirtas ryšys tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Pirmoje darbo dalyje apžvelgiamos socialinės atsakomybės koncepcijos, socialinės atsakomybės sritys, privalumai, atskleisti socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje, taip pat atlikta ankstesnių tyrimų, atliktų siekiant ištirti ryšį tarp socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų, analizė. Antroje dalyje yra pagrindžiamas tyrimui pasirinktų metodų tinkamumas, aprašomi tyrimui atlikti atrinkti rodikliai, parengtas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis. Trečioje magistrinio darbo dalyje yra atlikta finansinių institucijų veiklos analizė, socialinės atsakomybės analizė. Atlikus koreliacinę ir tiesinę regresinę analizę ištirta, ar finansinių institucijų rezultatai priklauso nuo socialinės atsakomybės, finansinių institucijų dydžio ir rizikos. Darbo pabaigoje pateiktos baigiamojo darbo išvados ir siūlymai.

Pagrindiniai žodžiai: socialinė atsakomybė, etiška bankininkystė, finansinės institucijos, finansiniai rezultatai

Radvilavičiūtė B. The Impact of the Social Responsibility of Financial Institutions on Financial Performance / Master's Thesis in Finance Economics. Supervisor prof. dr. E. Martinaitytė. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 80 p.

ANOTATION

This final master's thesis analyzes theoretical aspects of the social responsibility and examines the relationship between social responsibility and financial performance of financial institutions. The first part defines the concepts of social responsibility, areas and benefits for the organization, what is more, reveals the characteristics of social responsibility in the financial sector. Furthermore, the previous studies of the linkage between social responsibility and financial performance are analyzed. In the second part the relevance of selected methods is based, the selected indicators are described and the evaluation model of the impact of social responsibility of financial institutions on financial performance is created. The third part carries out the analysis of performance and social responsibility of financial institutions. Moreover, the investigation is made whether the financial performance of financial institutions depends on social responsibility, size and risk. Conclusions and recommendations are made at the end of the final thesis.

Key Words: social responsibility, ethical banking, financial organizations, financial performance

Radvilavičiūtė B. Finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikis finansiniams rezultatams / Finansų rinkų Verslo nuosavybės ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. E. Martinaitytė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2013. – 80 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, nes pastarųjų metų finansų krizė išryškino moralės principų integracijos versle poreikį. Socialinė atsakomybė yra labai svarbi finansų sektoriuje veikiančioms organizacijoms, nes jos užima svarbų vaidmenį nacionalinėje ir tarptautinėje ekonomikoje, kuri veikia socialinę sistemą. Mokslinėje literatūroje vyraujantys prieštaravimai skatina ištirti ryšį tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų.

Tyrimo problemą galima apibrėžti taip: ar yra esminis ryšys tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų?

Tyrimo objektas. Finansinių institucijų socialinė atsakomybė.

Tyrimo tikslas – įvertinti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio reikšmingumą finansiniams rezultatams.

Tyrimo uždaviniai.

1. Pateikti socialinės atsakomybės teoriją, atskleidžiant socialinės atsakomybės koncepcijų įvairovę ir socialinės atsakomybės ypatumus finansų sektoriuje.
2. Išanalizuoti socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų sąsajų teorinių ir empirinių tyrimų rezultatus.
3. Pateikti socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų vertinimo metodiką ir identifikuoti esminius veiksnius, įtakojančius finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų ryšį.
4. Parengti finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelį ir empiriškai jį patikrinti.
5. Apibendrinti tyrimo rezultatus bei pateikti darbo išvadas ir siūlymus.

Tyrimo metodai. Užsienio ir Lietuvos autorių mokslinės literatūros analizė, turinio analizė, aprašomoji statistika, matematinės statistikos metodai: koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro trys dalys: teorinė, metodologinė ir praktinė. Teorinėje magistrinio darbo dalyje apžvelgiamos socialinės atsakomybės koncepcijos, evoliucija, socialinės atsakomybės sritys, privalumai, taip pat atskleisti socialinės atsakomybės ypatumai finansų sektoriuje. Teorinėje dalyje taip pat apžvelgti ankstesni tyrimai, atlikti siekiant ištirti ryšį tarp

socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų. Metodologinėje dalyje yra pagrindžiamas tyrimui pasirinktų metodų tinkamumas, aprašomi tyrimui atlikti atrinkti rodikliai, parengtas finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikio finansiniams rezultatams vertinimo modelis. Praktinėje magistro baigiamojo darbo dalyje yra atlikta finansinių institucijų veiklos analizė, socialinės atsakomybės analizė bei atlikta koreliacinė ir tiesinė regresinė analizė, kuri atskleidė finansinių institucijų socialinės atsakomybės poveikį finansiniams rezultatams.

Tyrimo rezultatai. Atlikus koreliacinę analizę nustatyta, kad finansinių institucijų finansinių rezultatų svyravimai yra silpnai priklausomi nuo dydžio svyravimų, vidutiniškai priklausomi nuo socialinės atsakomybės ir rizikos svyravimų. Atlikta tiesinė regresinė analizė parodė, kad finansinių institucijų finansiniams rezultatams statistiškai reikšmingą įtaką turi tiek socialinė atsakomybė, tiek ir finansinių institucijų dydis ir rizika. Ryšys tarp finansinių institucijų socialinės atsakomybės ir finansinių rezultatų yra teigiamas. Gauti rezultatai rodo, kad finansinių institucijų socialinei atsakomybei padidėjus papildomu vienetu, finansiniai rezultatai padidėja 0.003876 vienetais.

SUMMARY

Radvilavičiūtė B. The Impact of the Social Responsibility of Financial Institutions on Financial Performance / Master's Thesis in Finance Economics. Supervisor prof. dr. E. Martinaitytė. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 80 p.

The topic of master's thesis is of the interest because the recent financial crisis has highlighted the requirement of the moral principles integration. The social responsibility is very important for organizations operating in the financial sector. Financial institutions play an important role in the national and international economy, which affects the social system. The contradictions in the scientific literature encourage to investigate the relationship between social responsibility and financial performance.

The main issue of the final master's thesis: Is there an essential linkage between social responsibility and financial performance of financial institutions?

The object of research. The social responsibility of financial institutions.

The purpose of research: to assess the significance of the impact of social responsibility on financial performance of financial institutions.

The objectives of research.

1. Introduce the theory of social responsibility revealing the variety of social responsibility concepts and the characteristics of social responsibility in the financial sector.
2. Analyze the results of the theoretical and empirical research of the relationship between social responsibility and financial performance.
3. Introduce the assessment methodology of social responsibility and financial performance and identify the key factors, which influence the relationship between social responsibility and financial performance of financial institutions.
4. Create and empirically assess the evaluation model of the impact of the social responsibility of financial institutions on financial performance.
5. Summarize the results of research and present the conclusions and recommendations.

The methods of research. Systemic analysis of scientific literature of foreign and Lithuanian authors, content analysis, descriptive statistics, mathematical statistics methods: the correlation and linear regression analysis.

The structure of research. Master's thesis consists of three parts: theoretical, methodological and practical. In the theoretical part the concepts of social responsibility, evolution, areas and benefits for the organization are defined, what is more, the characteristics of social responsibility in the

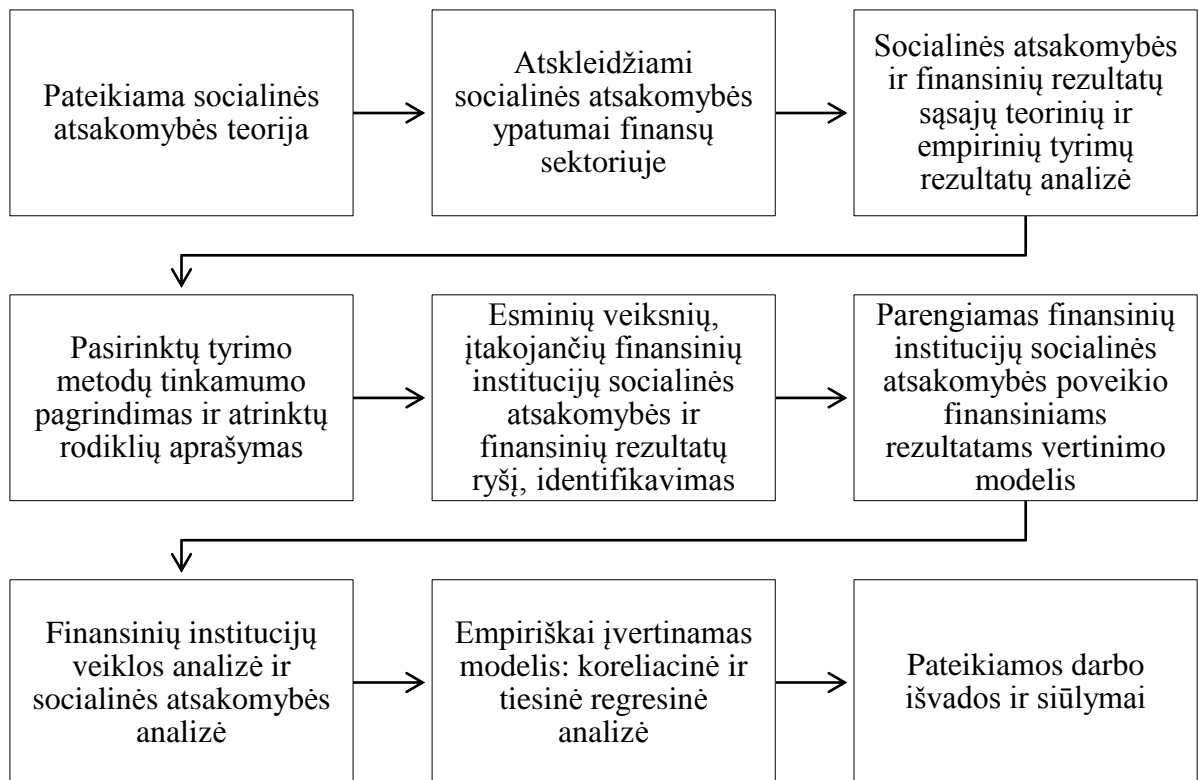
financial sector are revealed. Furthermore, the previous studies of the linkage between social responsibility and financial performance are analyzed. In the second part the relevance of selected methods is based, the selected indicators are described and the evaluation model of the impact of the social responsibility of financial institutions on financial performance is created. The analytical part carries out the analysis of performance and social responsibility of financial institutions. Moreover, the correlation and linear regression analysis is carried out in order to reveal the impact of the social responsibility of financial institutions on financial performance.

The conclusions of research. The correlation analysis shows that financial results of financial institutions is weakly influenced by fluctuations in size and averaged influenced by fluctuations in social responsibility and risk. The linear regression analysis shows that social responsibility, size and risk statistically significant influence the financial performance of financial institutions. The relationship between social responsibility and financial performance is positive. The results show that for every one unit increase in social responsibility, financial institutions financial performance increases by 0.003876 units.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

LOGINĖ DARBO SCHEMA

2 PRIEDAS

TYRIMO DUOMENYS

t	Y (Finansiniai rezultatai)	X ₁ (Socialinė atsakomybė)	X ₂ (Dydis)	X ₃ (Rizika)
AB Seb bankas				
2008	0.013461917	16	25830497	0.087432967
2009	-0.064283514	15	24052590	0.059080124
2010	-0.0005734	17	21028262	0.083756423
2011	0.014905737	10	25477573	0.084065229
2012	0.005591972	16	22583627	0.100751708
AB Finasta bankas				
2008	-0.073173032	21	53025	0.288807166
2009	-0.090653473	15	73974	0.289047503
2010	0.00030198	18	188757	0.113749424
2011	-0.09073835	15	288577	0.018317468
2012	-0.003999318	17	363812	0.052999901
AB Citadele bankas				
2008	-0.011188681	9	2102750	0.080846511
2009	-0.063423202	9	1442737	0.12780084
2010	-0.0445301	7	930921	0.153488857
2011	0.006102813	9	942680	0.154818178
2012	0.011431244	8	1028497	0.167540596
AB Dnb bankas				
2008	0.005399147	80	13101513	0.072074805
2009	-0.033720135	61	11940314	0.067886824
2010	-0.0108529	47	11299584	0.076154308
2011	0.007200249	38	11242806	0.116390161
2012	0.007635826	58	11580673	0.120630295
AB Šiaulių bankas				
2008	0.008550094	17	2049685	0.138011938
2009	-0.014623629	20	2059270	0.123362648
2010	-0.0103437	30	2334654	0.109715187
2011	0.00469035	44	2731566	0.108951422
2012	0.00507323	78	2931466	0.108770151
AB Swedbank				
2008	0.019158006	65	19890640	0.103431966
2009	-0.058084765	55	18127955	0.098604283
2010	-0.0002073	82	17317158	0.103013728
2011	0.032014328	36	17839044	0.132014361
2012	0.017680973	51	18901562	0.142922051
UAB Medicinos bankas				
2008	0.00803005	10	745948	0.123001871
2009	0.000449919	10	804590	0.117610211
2010	-0.0408115	10	853780	0.112545386
2011	-0.03046777	6	798877	0.084387209
2012	0.004654526	6	889242	0.083899546

2 PRIEDAS (TĘSINYS)

t	\bar{Y} (Finansiniai rezultatai)	\bar{X}_1 (Socialinė atsakomybė)	\bar{X}_2 (Dydis)	\bar{X}_3 (Rizika)
2008	-0.004251786	31.14285714	9110579.714	0.127658175
2009	-0.046334114	26.42857143	8357347.143	0.126198919
2010	-0.015288131	30.14285714	7707588	0.107489045
2011	-0.008041806	22.57142857	8474446.143	0.099849147
2012	0.006866922	33.42857143	8325554.143	0.111073464

3 PRIEDAS

REGRESIJOS MODELIS

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0.996925
R Square	0.99386
Adjusted R Square	0.975441
Standard Error	0.003145
Observations	5

<i>ANOVA</i>					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	0.001601	0.000534	53.95792	0.099664
Residual	1	9.89E-06	9.89E-06		
Total	4	0.001611			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 90.0%</i>	<i>Upper 90.0%</i>
Intercept	-0.18096	0.028692	-6.30686	0.100107	-0.54552	0.18361	-0.36211	0.000198
\bar{X}_1 (Socialinė atsakomybė)	0.003876	0.0004	9.693265	0.065445	-0.0012	0.008958	0.001351	0.006401
\bar{X}_2 (Dydis)	3.17E-08	3.81E-09	8.319364	0.076157	-1.7E-08	8.02E-08	7.65E-09	5.58E-08
\bar{X}_3 (Rizika)	-1.837	0.166965	-11.0023	0.057704	-3.95849	0.284487	-2.89118	-0.78283